

Identifikace obětí trestných činů

EVROPSKÁ UNIE
FOND PRO VNITŘNÍ BEZPEČNOST

Jen pro služební potřebu!

POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY

ÚŘAD SLUŽBY KRIMINÁLNÍ POLICIE A VYŠETŘOVÁNÍ

Metodika

Identifikace obětí trestných činů

Autoři:

PhDr. Jana Procházková / *klinický psycholog, psychoterapeut, soudní znalec*

pplk. Mgr. Martina Petrovičová, LL.M. / *metodik pro oblast obětí trestných činů a linie mládeže, úřad služby kriminální policie a vyšetřování, Policejní prezidium České republiky*

kpt. PhDr. Lenka Vlášková / *psycholog Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje*

kpt. Mgr. Bc. Barbora Eisenhammerová, LL.M. / *lektor trestního práva VZ Pardubice*

kpt. Mgr. Jana Blažková / *psycholog Krajského ředitelství policie Libereckého kraje*

Konzultační činnost:

Mgr. Veronika Magová / *právník, oddělení trestně právní legislativy Ministerstva spravedlnosti*

Autor obálky:

Mgr. Zdenko Mago, PhD.

EVROPSKÁ UNIE
FOND PRO VNITŘNÍ BEZPEČNOST

Jazyková úprava nebyla provedena

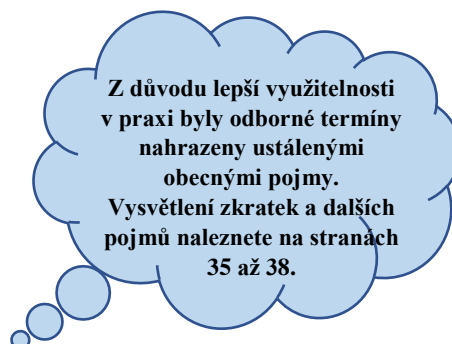
OBSAH

1. JAK UŽÍT MANUÁL A JAK SE V NĚM ORIENTOVAL	3
2. JAK ZAČÍT	4
3. INDIVIDUÁLNÍ IDENTIFIKACE OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ	5
4. TEORETICKÁ VÝCHODISKA IDENTIFIKACE OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ	6
I. Fáze – Jedná se o oběť trestného činu?	6
A: Oběť	6
B: Pozůstalí jako oběti	6
C: Ten, kdo se cítí být obětí	7
II. Fáze – Posouzení zvláštní zranitelnosti oběti	8
III. Fáze – Jedná se o zvlášť zranitelnou oběť podle zákona o obětech trestných činů?	11
A: Osoby zranitelné z důvodu nízkého věku – § 2 odst. 4 písm. a) ZOTČ	11
B: Osoby zranitelné z důvodu vysokého věku a postižení – § 2 odst. 4 písm. b) ZOTČ	13
C: Oběti vyjmenovaných trestných činů – § 2 odst. 4 písm. c) ZOTČ	15
D: Oběti určených kategorií trestných činů – § 2 odst. 4 písm. d) ZOTČ	18
E: Pozůstalí jako ZZO	23
5. POSTUP PŘI IDENTIFIKACI OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ Z PRÁVNÍHO HLEDISKA (právní rozcestník)	24
6. POSTUP PŘI IDENTIFIKACI OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ Z PSYCHOLOGICKÉHO HLEDISKA (psychologický rozcestník)	26
7. PRAKTICKÁ ČÁST	29
A: „OBĚŤ“ třikrát jinak	29
B: Zajímavá judikatura ESLP – DOMÁCÍ NÁSILÍ	32
C: Zajímavá judikatura ESLP – NUCENÁ PRÁCE	33
D: Zajímavá judikatura ESLP – NUCENÉ SŇATKY	34
8. SLOVNÍK POUŽITÝCH ODBORNÝCH TERMÍNŮ	35
9. POUŽITÉ ZDROJE	39

1. JAK UŽÍT MANUÁL A JAK SE V NĚM ORIENTOVAT

Cíl metodiky:

- ✚ Prostřednictvím tohoto zjednodušeného návodu nalézt odpovědi a řešení.
- ✚ Být užitečným pomocníkem, který může poradit.
- ✚ Nabídnout tipy pro lepší identifikaci obětí a ZZO a pro další komunikaci s nimi.

Východiska:

- ✚ Víme, že každý nemůžeme znát a vědět všechno, proto občas všichni potřebujeme nápovědu.
- ✚ Zároveň si musíme uvědomit, že neexistuje jednoznačné a jednotné řešení pro všechny případy.
- ✚ Tato metodika nemůže obsáhnout všechny alternativy, ale chceme nabídnout šanci najít v textu něco potřebného, užitečného.
- ✚ Stejně jako jsme rozdílní my lidé, je odlišný každý jednotlivý případ. Proto vždy nový případ **posuzujte individuálně**. To, co se jednou osvědčí, nemusí fungovat příště.
- ✚ Metodiku jsme vytvořili jako soubor doporučených postupů, o které se můžete opřít. Obzvláště v psychologické oblasti si neklademe za cíl stanovit přímočaré návody.
- ✚ Spoléháme na váš rozum a citlivý přístup k dané problematice. Metodiku můžete použít jako inspiraci pro zkvalitnění vlastní práce.

Co zde najdete:

- ✚ Právní kvalifikace obětí, zvláště zranitelných obětí, příslušné paragrafy a postupy.
- ✚ Možné projevy chování zvláště zranitelných obětí – u jednotlivých kategorií těchto obětí je uveden očekávatelný způsob komunikace, chování, vzezření a *postřehy z praxe, čemu věnovat pozornost, jak se ptát, co nepřehlédnout*.
- ✚ Situace, za kterých můžete s obětí přijít do kontaktu včetně návrhů a doporučení pro postup policisty.
- ✚ Právní (str. 24-25) a psychologický rozcestník (str. 26-28), kde najdete postup a návod, na co se ptát a na co nezapomenout při identifikaci.
- ✚ V příloze najdete znění vybraných ustanovení tr. řádu s propojením na ZOTČ.
- ✚ Modelový případ, popsáný z právního hlediska.
- ✚ Příklady zajímavých rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (ESLP).
- ✚ Slovník použitých odborných termínů (právních a psychologických).

2. JAK ZAČÍT

Mám před sebou osobu a nejsem si jist/a, zda je oběť.

Budu se PTÁT! Zjistím **co, kde, kdy, kdo, čím, proč, za jakých okolností** se stalo, a podívám se na „právní rozcestník“ k posouzení, zda se jedná o oběť, případně jaký typ oběti.

Jedná-li se o oběť, najdu si právní definici a způsob, jak dále pokračovat, jaký typ poučení vybrat, charakteristické projevy tohoto typu oběti.

Nezapomeňte, že každý případ je individuální – psychologický rozcestník není dogma, nabízí inspiraci k dalším otázkám.

Zdroj: www.pixabay.com

3. INDIVIDUÁLNÍ IDENTIFIKACE OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ

Z čeho potřeba individuální identifikace obětí vyplývá?

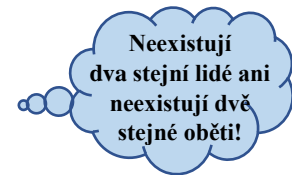
✚ Problematika ochrany obětí trestných činů vychází ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV, tzv. směrnice o právech obětí (dále jen „směrnice“), která byla do vnitrostátního práva implementována **zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů** (dále jen „ZOTČ“); zákon nabyl účinnosti dne 1. 8. 2013, poslední novela účinná od 1. 7. 2021.

✚ Jedním ze základních požadavků směrnice je individuální posouzení obětí s cílem zjistit, zda je u konkrétní oběti potřeba zvláštní ochrany; stěžejním je přitom čl. 22 směrnice a také body 55 až 57 jejího odůvodnění. V souladu se směrnicí má být včas provedeno individuální posouzení *s cílem zjistit potřeby zvláštní ochrany a stanovit, zda a v jaké míře by mohly využít zvláštních opatření během trestního řízení, ... v důsledku jejich zvláštní zranitelnosti vůči sekundární a opakované viktimizaci, zastrašování a odvetě.*

Proč je důležitá individuální identifikace obětí?

✚ Riziko sekundární viktimizace, pomsty, zastrašování ze strany pachatele trestného činu aj. je u každé oběti jiné, zejména s ohledem na osobnostní vlastnosti oběti a povahu trestné činnosti či okolností, za nichž k spáchání trestného činu došlo. Podle směrnice lze tato rizika účinně odhalit pouze prostřednictvím individuálního posouzení, které by mělo být provedeno co nejdříve a u každé oběti (bližší bod 55 odůvodnění směrnice).

✚ **Ochrana obětí** – Posouzení zranitelnosti obětí musí být prováděno nejenom za účelem pouhé klasifikace oběti, ale za účelem zjištění, jaká zvláštní ochranná opatření je nutné v konkrétním případě využít tak, aby se v co největší možné míře minimalizovala hrozící rizika a aby se neprohlubovalo trauma, které bylo oběti způsobeno trestným činem.

✚ Směrnice vymezuje určitá opatření (čl. 23 a 24), která musí být k dispozici obětem s potřebami zvláštní ochrany, tedy ZZO. Jde zejména o práva související s ochranou před druhotnou újmou – rozdíl mezi úpravou týkající se obětí a ZZO spočívá zejména v tom, že **požádá-li ZZO o využití některého z opatření uvedených v § 19 a 20 ZOTČ** (např. vypovídat před osobou stejného pohlaví, opatření na zamezení vizuálního kontaktu s pachatelem aj.), **musí OČTŘ takové žádosti vyhovět**, ledaže to vylučuje povaha prováděného úkonu nebo překážka vyhovění spočívá v objektivních skutečnostech (např. psychický stav dítěte neumožňuje jeho převezení do speciální výslechové místnosti, nelze provést výslech osobou stejného/opačného pohlaví z důvodu, že je prováděn jako neodkladný a neopakovatelný úkon, v případě tlumočení nemusí v České republice existovat tlumočnicko do požadovaného jazyka, který splňuje požadavek, aby se jednalo o osobu stejného/opačného pohlaví aj.). Nadto mají všechny ZZO právo na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně [podle § 51a odst. 2 trestního řádu]. Aby tedy nedocházelo k nedůvodnému krácení ZZO na jejich právech, a tím k prohlubování traumat, která v souvislosti s trestným činem prožily, je nutné včas přistoupit k posouzení, zda je poškozený obětí trestného činu a zda má status ZZO.

4. TEORETICKÁ VÝCHODISKA IDENTIFIKACE OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ

I. Fáze – Jedná se o oběť trestného činu?

Základním požadavkem je zjistit, zda je osoba obětí podle ZOTČ – definice oběti je uvedena v § 2 odst. 2 a 3 ZOTČ ve spojení s § 3 odst. 1 ZOTČ:

A: OBĚŤ (pozn.: v podstatě poškozený, fyzická osoba, podle tr. řádu = oběť podle ZOTČ)

✚ **vždy fyzická osoba**

✚ **podmínka následku trestného činu** (musí být alespoň jeden z následků):

- ublížení na zdraví oběti v důsledku spáchaného trestného činu – následek nemusí vzniknout, postačuje, pokud oběti takový následek měl být trestným činem způsoben;
- zásah do majetkové či nemajetkové sféry oběti – oběti byla nebo měla být v důsledku trestného činu způsobena majetková nebo nemajetková újma;
- obohacení pachatele – pachatel se na úkor oběti v důsledku spáchání trestného činu obohatil.

B: POZŮSTALÍ JAKO OBĚTI

✚ oběti byla trestným činem způsobena **smrt**

✚ pozůstalý je v **poměru k oběti**:

- příbuzný oběti v pokolení přímém
- sourozenec
- osvojenec, osvojitel
- manžel, registrovaný partner, druh
- osoba, které oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu, a to bez ohledu na to, zda byla tato vyživovací povinnost ze strany oběti fakticky plněna, tedy např. i při odsouzení oběti jako pachatele trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 196 trestního zákoníku (vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi, mezi ostatními příbuznými v přímém pokolení, mezi manžely, výživné rozvedeného manžela, příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce)

✚ **pozůstalý utrpěl v důsledku smrti oběti újmu** – pokud bude pozůstalým např. manželka (tedy je splněn předpoklad, že oběť umřela v důsledku trestného činu, a že je pozůstalý v určitém poměru k oběti), která již podala žádost o rozvod nebo měla vážný a pevný úmysl tak učinit (vztah byl hluboce rozvrácen), nelze takovou osobu považovat za oběť pro účely ZOTČ – formální blízkost vztahu automaticky nestačí

✚ **!!!POZOR!!!** – podmínkou pro přiznání statusu oběti naopak není vedení společné domácnosti pozůstalé osoby a primární oběti ke dni její smrti

✚ všechny výše uvedené podmínky musí být vždy **splněny kumulativně**

✚ pokud je těchto osob víc, je **obětí každá z nich!!!**

C: TEN, KDO SE CÍTÍ BÝT OBĚTÍ

✚ každá osoba, která se cítí být obětí trestného činu, má být považována za oběť za podmínky:

a. že **na základě šetření nevyjde najevo opak** – může se jednat o nepravou oběť nebo o falešnou oběť:

	Oběť nepravá	Oběť falešná
Subjektivní vnímání	Je upřímně přesvědčena o tom, že je obětí, ačkoliv tomu tak není.	Újmu jen účelově předstírá.
Motiv	Vše je pro ní reálné, cítí se ublíženě, chce, aby ten, kdo jí tento pocit způsobil, byl postižen. Pocit krivdy jednáním druhého (pocit ošizení např. při dědickém řízení). Jde o různé typy nemorálního jednání, avšak nikoli jednání trestného. Chybná identifikace s obětí medializovaného trestného činu. V krajním případě může jít o osoby s psychickým onemocněním, které se domnívají, že se staly oběťmi. ¹	Zištý – předstíráním je sledován určitý cíl (příklady): • poškodit osobu, kterou označila za pachatele (např. v rámci rozvodů, snaha co nejvíce očernit svého partnera); • zaměřit pozornost na svou osobu; • skrýt vlastní stud (např. „oběť“ vymyšleného znásilnění); • získat nějakou výhodu – sociální zájem, péči či finanční podporu; • zakrýt jinou trestnou činnost.
Realita	Pachatel ve smyslu trestněprávním zde není; čin, který oběť popisuje jako trestněprávní jednání, není trestným činem – může se jednat o protiprávní jednání (např. přestupek) nebo nemorální chování, které nedosahuje ani intenzity přestupkového jednání, nebo také o chování, které pouze nepravá oběť považuje za špatné (např. partner vezme „oběti“ své kreditky a znemožní jí přístup ke svému vlastnímu účtu, čímž jí sníží životní standard, přitom jí chytne silněji za ruku – subjektivně může partnerka pociťovat jako velice silný čin ponížení a utrpení).	Pachatel ve smyslu trestněprávním zde není; čin, který oběť popisuje jako trestněprávní jednání, se vůbec nestal, případně ho nespáchala osoba, která byla obětí označena za pachatele.

b. že se nejedná zcela zjevně o **zneužití postavení oběti** podle ZOTČ – například může jít o kverulanta či chronického stěžovatele, ale také o případ, kdy důsledky trestného činu na oběť jsou objektivně nepatrné, přesto se tato oběť domáhá odborné pomoci, kterou zcela zjevně vůbec nepotřebuje (může být motivováno snahou oběti čin a jeho dopady zveličít);

c. **příčemž na postavení oběti nemá vliv, zda byl pachatel zjištěn nebo odsouzen!!!**

Je-li závěrem posouzení, že se jedná o oběť trestného činu, přichází druhá fáze – **posouzení zvláštní zranitelnosti oběti**.

¹ Boukalová, H., Gillernová, I. a kol.: Kapitoly z forenzní psychologie, Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2020, ISBN:978-80-246-4461-5

II. Fáze – Posouzení zvláštní zranitelnosti obětí

✚ Podle **požadavků směrnice** (body odůvodnění 56 a 57 a čl. 22) mají být při individuálním posouzení zranitelnosti obětí zohledněny tyto oblasti:

- a. **osobní charakteristiky obětí** – zejména věk, pohlaví, pohlavní identita (její vyjádření), etnická a rasová příslušnost, náboženské vyznání, sexuální orientace, zdravotní stav, zdravotní postižení, povolení k pobytu, komunikační obtíže, vztah k pachateli nebo závislost na něm a předchozí zkušenosti s trestnými činy;
- b. **specifika trestného činu (druh, povaha TČ, okolnosti, za kterých byl TČ spáchán)** – zejména zda se jedná o trestný čin z nenávisti, motivovaný předsudky či snahou o diskriminaci, zda trestný čin zahrnuje sexuální násilí nebo násilí v rámci úzkého svazku, kdy oběť byla v pozici slabší osoby nebo závislé osoby. Nebo jestli se místo pobytu oběti nachází v oblasti s vysokou mírou kriminality, popřípadě zda země původu oběti není zároveň státem, v němž byl trestný čin spáchán, a též závisí na konkrétní kvalifikaci trestného činu.

✚ **Každý reaguje individuálně**

Jednotlivé projevy konkrétních lidí jsou zpravidla velmi individuální a tento text určitě nevyčerpá všechny varianty. Věříme, že vy sami máte dostatek zkušeností, případně se můžete poradit s kolegy. Pokud se vám zdá, že není vše v pořádku, nebojte se věřit své profesní intuici a dále se citlivě a taktně ptejte, konzultujte s kolegy či dalšími odborníky. To, jak oběť reaguje v dané situaci je ovlivněno typem osobnosti před samotným činem (odolnost/přecitlivělost, racionální/emotivní typ...), historií každého člověka, tím, zda se jedná o opakovanou viktimizaci atd. Určitě také bude záležet na typu trestného činu a jeho závažnosti. Za ZZO zákon formálně považuje i mladistvou osobu, které bylo odcizeno jízdní kolo. Zcela odlišné budou ale projevy u lidí, u kterých TČ zasáhl do vnitřní integrity, byli zraněni nejen tělesně, ale i psychicky, ztratili jistotu bezpečnosti a srozumitelnosti světa. U potenciálních ZZO se více soustřeďte na nesrovnalosti neverbálních projevů a obsahu řeči, tedy rozpor v tom, co osoba říká a co dělá. Pokud budete cítit rozpor, věřte zcela jistě více neverbální komunikaci. V důsledku silného stresu někteří mohou reagovat aktivně (pláčou, křičí, mluví, produkují řadu neúčelných pohybů apod.), jiní zase pasivně, tj. zcela ztuhnou, jsou paralyzováni. Všímejte si jakékoliv reakce k dané situaci (možný vliv dřívější traumatizace). A nenechte se ovlivnit běžnými mýty a předsudky k chování obětí kriminality. Neexistují žádné přesné vzorce, jak se má kdo po jakém skutku chovat!

✚ **Jak s osobou hovořit**

Základem je zvolit pro oběti neohrožující přístup, který spočívá v klidném, přívětivém chování, slušné a nehodnotící komunikaci. Nutná je také trpělivost, vhodné prostředí a dostatek času – nechat osobu spontánně vyprávět, zachovávat respekt, nemoralizovat, nehodnotit, neprojevat šokové reakce nad sdělovaným, nezlehčovat získané informace, povzbuzovat a případně dodávat odvalu. Zajistěte čistý, uklizený prostor. Vymezte si určitý časový úsek pouze pro oběť, a pokud je to možné, eliminujte ruchy okolí (telefony, hluk na chodbách, vstupy do kanceláře...). V hovoru volte klidný tón hlasu, povzbuzujte, aktivně naslouchejte, podporujte ve spontánním projevu. Pokud uznáte za vhodné, můžete i chválit. Vyhněte se ironii, bagatelizaci. Mějte po ruce vodu a papírové kapesníky. Pečlivě volte otázky i z hlediska načasování a časové posloupnosti, pokuste se smysluplně uzavřít rozhovor.

Záleží na situaci, kdy ZZO potkáte

Každá oběť bude subjektivně situaci „svého TČ“ prožívat odlišně. Je to záležitost velmi individuální, jak jsme uvedli výše. Obdobně různé oběti (i stejných nebo podobných skutků) budou pravděpodobně různě působit i na vás, policisty. Důležitým aspektem je časové hledisko, tedy jak dlouho po skutku se s obětí setkáváte. Lidská psychika zažité trauma nějakým způsobem zpracovává. Jinak bude reagovat oběť bezprostředně po skutku, jinak s odstupem např. měsíce... Vliv hraje pozornost, paměť, případná léčba, medikace, pomoc okolí atd. Někdo může být zpočátku téměř nemluvný. Někdo začne přesně popisovat, co se mu stalo. Velká část obětí se za své chování paradoxně stydí. Paradoxně proto, že za trestnou činnost je VŽDY odpovědný pachatel, nikoli oběť! Přesto naprostá většina obětí má pocit, že si za to, co se jim stalo, může sama, že něčím přispěly ke spáchání, zejména u týrání, domácího násilí, sexuálně motivovaných trestných činů. Dalším důležitým aspektem je také to, kde se s potenciální ZZO setkáváte. Jiné projevy můžete zaznamenat v situaci, kdy budete mít před sebou člověka, který je již předvolán na výslech k nějaké události, a pojmete podezření, že se jedná o ZZO, nebo je to jasné dle věku. A jiné projevy můžete zaznamenat, když se stanete přímými náhodnými svědky nějaké události v terénu, v dopravě, ve zdravotnickém zařízení, na ulici, při kontaktu s osobou při doručování obsílky, při zásahu v nějakém objektu či operativní činnosti z jiného důvodu. Těch situací může být nespočet a cílem textu není vyčerpat všechny možnosti. Záleží na vašem soustředění se na detaily, postřehu, citu v dané situaci a zkušenostech, jak vytěžit z toho, co vidíte a slyšíte, co nejvíce. Žádný učený z nebe nespádl. Je lepší se mýlit, než něco zanedbat. Využívejte možností dalšího vzdělávání, diskutujte s kolegy, zkuste supervizi či konzultaci např. s psychologem.

Možné projevy společné všem kategoriím ZZO – některé viditelné více, některé skryté:

Mohou se chovat naprosto běžným způsobem. Na pozadí může být strach z pachatele, snaha tajit citlivé údaje, které by jim mohly znepríjemnit život. Nebo na sebe nechtějí strhávat pozornost, stydí se za to, co se stalo. Mohou trpět pocity viny či mít pocit, že si chování pachatele zasloužily. Myslí si, že s tím, co se stalo, nejde už nic udělat. Roli může hrát obava ze zveřejnění, ostudy. Mohou se bát, protože s pachatelem se dále v různých situacích vidají... Jindy se zase stydí samy za sebe, že třeba něco opomněly, provokovaly. Taková osoba může tvrdit, že se jí nic nestalo, vše je v pořádku, nic říci nechce, nepamatuje si, nevzpomíná si, může se objevit tvrzení v různých modulacích, že „to“ (tím je myšlen TČ) nebude řešit, vše „je v pohodě“, svoje problémy si každý musí vyřešit sám, mluví v náznacích, započne větu, ale nedokončí, snaží se zlehčit konfrontaci s fakty, že to je běžné, děje se to většímu počtu osob...

Výše popsané chování můžete zaznamenat v situaci, kdy se projednává jiná záležitost a vám se něco nezdá. Narazíte na nějakou nesrovnalost, např. ve výpovědi, při silniční kontrole, kde vnímáte, že se „něco děje“ mezi osazenstvem v autě, při pochůzkové činnosti, při výkonu služby v restauračním zařízení apod. Potenciální oběti mohou být úzkostné, plačtivé, lekávé, mluvit trhaně, méně souvisle, v náznacích, neudržovat oční kontakt, spěchají, ale zároveň vnímáte jejich roztěkanost. ZZO mohou také dokola opakovat ty samé věty, vracet se k jedné záležitosti, ujišťovat se, že to, co popisují, je normální, ale vy vnímáte, že to tak není.

Vzhled člověka

Zarazí vás vzhled daného člověka – může být divně či nepřiléhavě situaci oblečen, oblečení je potrhané, špinavé, potřísněné, nekompletní, chybí podstatné části. Zejména u žen platí, že

jejich úprava a vzezření neodráží finanční možnosti, ale emocionální rozpoložení. To vypovídá o tom, že nemají chuť, důvod, energii o sebe pečovat. U žen to může být výrazně zanedbaný zjev. Nebo nás může upozornit náhlá, jakoby nevysvětlitelná změna – nenamalovaná, rozmazaný make-up, rozčuchaná, popotahuje si dlouhé rukávy, výrazně změněná image v oblékání (právě dlouhé rukávy, dlouhé sukně, sluneční brýle...) Samozřejmě toto musíte vnímat v kontextu denní doby, ročního období, počasí, konkrétní situaci. Určitě ve slunečný den nebudou sluneční brýle nápadné, ale např. v místnosti nebo v průběhu rozhovoru už ano. Mohou maskovat monokl či jiné zranění na tváři.

U dítěte to může být oblečení neadekvátní k počasí, včetně obuvi. U osob v pubertálním věku zase naopak může být oblečení velmi nápadné. Pokud jejich vzezření neobsahuje nějakou revoltu či nápadnost, kterou se chtějí odlišovat, nějak na sebe upozornit (viz styl Emo), i zde třeba dlouhé rukávy mohou značit sebepoškozování, maskovat zranění na těle.

Specifické projevy týraných a zneužívaných dětí

Někdy mají chování nepřiměřené věku, třeba i ve smyslu tzv. „pseudodospělé“² osoby, ochranné chování vůči mladšímu sourozenci. Když si takové děti hrají, jejich hra může být více bezcílná, vyskytují se nejasné emoční reakce, velký rozpor v tom, že potřebuje tělesný kontakt, ale zároveň se mu brání, uhýbavé reakce. Někdy se naopak chovají jako mladší (např. v řeči šišljají, používají nepřiměřená slova – bumbat, hačat aj.), přitom jsou již ve školním věku nebo ještě starší.

Určitá nervozita je před policistou běžná

Nezapomínejme, že u většiny lidí existuje přirozená obava hovořit s policistou. V tu chvíli se většina může chovat nervózně, mluví krátce, bez větších detailů, má obavy, cítí se nejistě. Část osob na sebe bude naopak strhávat pozornost, provokovat. Mohou se ptát, co se děje, proč si vybrali zrovna je, že je vše OK, že nic neprovedli apod.

ZZO často nechce, aby na ni byla stržena pozornost. Naopak se snaží být co nejméně nápadná. Většinou je důvodem stud, nejistota, nedůvěra v možnost řešení situace. Chce mít klid, chce nějak přežít. Nemá potřebu něco vysvětlovat, opakovat, znova si vybavovat trauma. Může pochybovat o sobě, že vyprovokovala pachatele svým chováním, dítě, že něco provedlo, nezavděčilo se blízké osobě apod.

Fáze prožívání TČ při setkání s policistou

Podstatné je také, v jaké fázi se policista se ZZO potká. V situaci, kdy je osoba v šoku, že se jí vůbec mohlo něco závažného přihodit, vytváří také odlišné typy reakcí. Někdo bude v této fázi téměř nemluvný, někdo začne přesně popisovat, co se mu stalo, což by třeba po počátečním šoku vůbec nedělal, protože by se naopak za své chování paradoxně styděl.

Jak už bylo uvedeno, za trestnou činnost je odpovědný pachatel, nikoli oběť, přesto naprostá většina obětí má pocit, že si za to, co se jí stalo, může sama.

---

² Říčan P., Krejčířová D. a kol.: Dětská klinická psychologie, Grada Publishing, 1997, 3. přepracované a doplněné vydání, ISBN: 80-7169-512-2, s. 213

III. Fáze – Jedná se o zvlášť zranitelnou oběť podle zákona o obětech trestných činů?

Vždy se musí jednat o osobu splňující zákonná kritéria pro status oběti (tzn. že jde o primární oběť nebo pozůstalou osobu), ke kterým současně přistupují další faktory, které ji činí zvláště zranitelnou (viz A. až D.)

A: OSOBY ZRANITELNÉ Z DŮVODU NÍZKÉHO VĚKU – § 2 odst. 4 písm. a) ZOTČ

- ✚ patří sem osoba mladší 18 let [§ 126 trestního zákoníku + čl. 1 Úmluvy o právech dítěte + čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice];
- ✚ nezáleží na charakteru TČ ani na osobních a jiných poměrech dítěte (může se jednat i o prostou krádež, dítě může být dobře finančně zajištěno atd.);
- ✚ směrnice (čl. 22 odst. 4) a rovněž ZOTČ [§ 2 odst. 4 písm. a)] u dětských obětí předpokládá (presumuje) potřebu zvláštní ochrany v důsledku jejich zvýšené zranitelnosti vůči sekundární a opakované viktimizaci, zavražďování či odvetě; tj. dětské oběti jsou považovány za ZZO ze zákona;
- ✚ je-li dítě svědkem domácího násilí, je nutné zvážit, zda v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu (usnesení ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 8 Tdo 1231/2019-751³) došlo k naplnění zákonného znaku přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, pokud ano dítě bude nejenom svědkem, ale také ZZO;

Zdroj: www.mesto-most.cz

!!! POZOR!!! – když dítě dosáhne během trestního řízení ZLETILOSTI!

- ✚ z čl. 22 odst. 7 směrnice vyplývá, že v případě, kdy se prvky, na nichž se zakládá individuální posouzení, značně změnilo, má být zajištěna aktualizace tohoto posouzení během trestního řízení – lze tedy dovést, že **dosáhne-li dítě zletilosti v průběhu trestního řízení, došlo k podstatné změně okolností, na jejichž základě bylo posouzení zvláštní zranitelnosti provedeno, a proto je nutné toto posouzení provést opětovně; nelze však tuto osobu již shledat za zvlášť zranitelnou z důvodu nízkého věku, jelikož dosáhla zletilosti** [přestává být ZZO podle § 2 odst. 4 písm. a) ZOTČ];
- ✚ nutnost opětovného posouzení zranitelnosti – výsledkem může být:
  - ze ZZO se stane „prostá“ oběť
  - osobě bude přiznán status ZZO z jiného důvodu, než je nízký věk
- ✚ může mít zásadní vliv na právo na poskytnutí bezplatné právní pomoci zmocněncem (§ 51a odst. 2 tr. řádu);

³ Zákonný znak přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku spočívající v tom, že pachatel závažným způsobem poruší svou povinnost pečovat o dítě, je naplněn tehdy, pokud významnou měrou porušil povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti (§ 858 o. z.). O takové jednání může jít i tehdy, jestliže pachatel způsobil, že dítě bylo přítomno opakovanému nebo dlouhodobému slovnímu či fyzickému napadání mezi jeho rodiči či jinými osobami jemu blízkými nebo jinému, byť i krátkodobému, velmi závažnému či hrubému jednání. Přitom je nezbytné, aby v důsledku tohoto jednání došlo k ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje dítěte.

Specifika této skupiny zvláště zranitelných obětí:

- + v případě dětských ZZO jsou časté hraniční projevy chování (zlost, vzdor, negace, zvýšená dráždivost, netrpělivost, odmítání x vyzývavost, předvádění se, „tulivost“ až vtíravost k dospělým x apatie);
- + mohou nepřiměřeně reagovat na pokyny, jsou neklidné, neposedí, stále si s něčím hrají, jsou nepozorné;
- + mohou se fixovat na oblíbenou hračku (podobně osoby se závažnějším mentálním znevýhodněním);
- + **!!!POZOR!!! – v případě výsledku viktimizovaného dítěte v postavení svědka platí zvláštní procesní pravidla (§ 102 trestního řádu), tj.:**
  - a. možnost **kladení otázek** ze strany přítomných osob (obhájce obviněného, zmocněnce poškozeného apod.) **jen prostřednictvím orgánu činného v trestním řízení**, který výslech aktuálně vede;
  - b. nutnost zajištění **přítomnosti zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo jiné osoby mající zkušenosti s výchovou mládeže** (např. k vyšetření duševního stavu dítěte současně přibráný znalec, pedagog apod.) – můžete též využít možnost konzultovat postup s psychologem;
  - c. zvážit **možnost přizvání rodičů** k výslechu dítěte – je vhodné mluvit s dětmi bez přítomnosti rodičů, ti mohou z různých důvodů projev výrazně ovlivnit (dítě se stydí, chrání rodiče, bojí se atd.);
  - d. důsledně zvážit provedení **výslechu dětského svědka za pomoci videokonferenčního zařízení**;
  - e. **provést výslech dítěte zodpovědně a vyčerpávajícím způsobem**, tedy kvalitativně na takové úrovni, **aby již nemusel být později v řízení před soudem opakován nebo doplňován**;
  - f. **formulaci poučení a kladených otázek přizpůsobit** věku dítěte, jeho psychickému stavu, úrovni rozumové vyspělosti a životním zkušenostem;
- + podmínky ad. a), d), e), f) platí vždy!!!
- + podmínky ad. b), c) neplatí vždy (automaticky), ale jen tehdy, má-li být dítě slyšeno k okolnostem, jejichž oživování v paměti by vzhledem k jeho věku mohlo nepříznivě ovlivnit jeho duševní a mravní vývoj (např. jde-li o případy pohlavního zneužití, znásilnění, týrání, domácího násilí, ublížení na zdraví apod.);
- + **!!!POZOR!!! – zástupce OSPOD ani jiná osoba přítomná u výslechu** (včetně zákonných zástupců, rodičů) **nemají právo klást dítěti dotazy**, ale jejich přítomnost má přispět ke správnému vedení výslechu a eliminaci rizika sekundární viktimizace vyslýchaného dítěte; **mají však právo navrhnout odložení výslechu na pozdější dobu, přerušeni výslechu** (např. za účelem hygienické přestávky, pokud se dítě přestalo koncentrovat apod.) **nebo ukončení výslechu**, pokud by jeho pokračování mohlo mít nepříznivý vliv na psychický stav dítěte;

B: OSOBY ZRANITELNÉ Z DŮVODU VYSOKÉHO VĚKU A POSTIŽENÍ – § 2 odst. 4 písm. b) ZOTČ

Musí být kumulativně naplněny dvě podmínky – zaprvé jedná se o osobu vysokého věku nebo osobu se speciálními potřebami (postiženou, tj. trpící fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem anebo smyslovým postižením) a tyto skutečnosti (věk, postižení) mohou vzhledem k okolnostem případu a poměrům této osoby bránit jejímu plnému a účelnému uplatnění ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy.

Zdroj: www.bezpecnystredoceskykraj.cz

Charakter trestného činu ani jiné osobní poměry oběti nehrají z hlediska přiznání statusu ZZO v tomto případě roli.

1. podmínka: jedná se o osobu vysokého věku nebo osobu se speciálními potřebami (postiženou)

- a. **osoby vysokého věku** – jsou zde různé definice pohledu na to, jakou osobu lze za osobu vysokého věku označit

Čeho se lze chytnout při posouzení otázky „vysokého věku“:

- + **minimální hranice – důchodový věk** – v České republice se věková hranice odchodu do důchodu posouvá k věku 65 let, což odpovídá obecnému evropskému trendu (věk 65 let jako důchodový věk má Belgie, Finsko, Kypr, Německo aj., některé země mají dokonce hranici nastavenou výš – Irsko má nejvyšší v rozmezí 66 až 68 let);
- + podle klasifikace Světové zdravotnické organizace **od věku 75 let** nastává období tzv. **vlastního stáří** neboli **pokročilého/vysokého věku**;
- + pro potřeby individuální identifikace lze brát **věk 80 let jako hranici, kdy převážná většina populace, bude z důvodu věku zvýšeně ohrožena** (vždy nutnost individuálního posouzení, nikdy nelze paušalizovat).

Specifika této skupiny zvláště zranitelných obětí:

- + psychika, především emoční prožívání je křehčí, snadno je něco vykolejí, jejich prožívání je zranitelnější, snadněji ztrácí pozornost a hůře se orientují v situacích;
- + projev může doprovázet třes, nižší koordinace pohybů, vrávorání...
- + **STARŠÍ NEZNAMENÁ NEMOCNÝ A UŽ VŮBEC NE MENTÁLNĚ POSTIŽENÝ!!!**
- + ne vždy se musí vyskytovat přidružené zdravotní obtíže, které ztěžují komunikaci (horší zrak, sluch, mobilita atd.).

Moje poznámky:

- b. **osoby postižené** (se speciálními potřebami) – může se jednat o jeden druh postižení nebo též kombinaci; míru zasažení postižení do života osoby lze zjistit v případě nejistoty konzultací s lékařem/psychiatrem

fyzický hendikep – fyzické omezení jedince přímo ovlivňuje poznávací, emocionální a sociální dovednosti (dochází k narušení rolí postiženého ve společnosti – partnerských, rodinných či pracovních vztazích...)

- ✚ nejčastěji se jedná o postižení pohybového aparátu – chybějící nebo nevyvinutá končetina, degenerativní onemocnění svalstva, rozštěp páteře atd.;
- ✚ může jít o hendikep vrozený nebo získaný (úrazem, následkem onemocnění ...);

mentální hendikep – mentální retardace; jedná se o trvalý stav, osoba má sníženou inteligenci;

psychický hendikep – osoba trpící duševní nemocí (schizofrenie, depresivní nebo úzkostná porucha...);

smyslová poškození – porucha jednoho nebo více základních smyslů – ne každé smyslové poškození znamená, že osoba bude zvýšeně zranitelná (zejména jde-li o čich nebo chuť), spíše se zaměřit na vážná poškození zraková, sluchová nebo kombinovaná poškození.

Specifika této skupiny zvláště zranitelných obětí:

- ✚ **SMYSLOVÁ** poškození:

Zrak – nedostatek neznamena vždy vyšší kvalitu jiného smyslu; s postižením zraku bývá kontakt obtížnější pro toho, kdo vidí (chybí oční kontakt);

Sluch – zvažte tlumočnicka do znakové řeči (u vážnějších poškození sluchu **VŽDY**); ne každý sluchově postižený znakovou řeč ovládá, taktéž každý jazyk používá své znaky, tzn. že neexistuje jediná univerzální (celosvětová) znaková řeč!

- ✚ **FYZICKÝ** hendikep – např. upoutání na vozík apod., nelze spojovat s nižší mentální kapacitou!!!
- ✚ **MENTÁLNÍ** hendikep – lidé se zjevným hendikepem (např. Downův syndrom), ale i osoby v lehkém podprůměru (poměrně početná skupina), který výrazně limituje v chápání vztahů a souvislostí; řadíme sem i osoby opakovaně traumatizované (PTSP) nebo s jiným duševním onemocněním, které ovlivňuje schopnost orientace a řešení situace;
- ✚ **ZDRAVOTNÍ** hendikep – chronická onemocnění, která ovlivňují prožívání i sociální postavení osoby;
- ✚ **DALŠÍ** – např. těhotné ženy a ženy v krátké době po porodu (minimálně šestinedělí) – zvýšená citlivost, emoční prožívání.

Moje poznámky:

2. podmínka: výše uvedené skutečnosti (věk, postižení) mohou vzhledem k okolnostem případu a poměrům této osoby bránit jejímu plnému a účelnému uplatnění ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy

Ne každý hendikepovaný bude též zvýšeně ohrožen. To samé platí v případě seniorů. Při individuální identifikaci je zapotřebí zohlednit poměry oběti:

- a. *osobnostní* – zda se jedná o osobu společensky činnou, angažovanou i ve vysokém věku nebo o „babičku na vesnici“, zda se jedná o osobu, která má zároveň nižší inteligenci, která má kombinaci faktoru věku a jiného postižení, osobu, která již mohla být obětí jiných (nebo též obdobných) trestných činů atd.;
- b. *socioekonomické* – osoba žije izolovaně, žije sama, nemá příbuzné, nikdo se o ni nestará, je obecně důvěřivá, je odkázaná na péči jiné osoby aj.

Tato skupina je relativně stálá, změny jsou výjimečné.

**C: OBĚTI VYJMENOVANÝCH TRESTNÝCH ČINŮ
– § 2 odst. 4 písm. c) ZOTČ**

U tohoto druhu ZZO nejde o vlastnosti a charakteristiku obětí, ale o druh trestného činu, který byl spáchán. Každá oběť vyjmenovaného trestného činu bude automaticky ZZO. Jde o stabilní skupinu ZZO; ke změně statusu může dojít v případě překvalifikování trestného činu.

Zdroj: www.ct24.ceskatelevize.cz

Jedná se o trestné činy:

1. *teroristický útok* (§ 311 trestního zákoníku)

Jako terorismus lze označit jednání, které zahrnuje násilí nebo hrozbu násilím s cílem vyvolat veřejnou paniku či pocit strachu ve společnosti, přičemž chce pachatel(é) dosáhnout určitý cíl (často politicky motivovaný). Opětovně se jedná o skutkovou podstatu, kterou lze naplnit různými způsoby jednání; může se jednat o bombový útok, únos letadla/osoby, žhářství, útok na osobu/y, braní rukojmích, použití zbraní hromadného ničení, atentát, sabotáž, rozvratné operace, ale také o vydírání, dezinformační kampaně a propaganda či jiné formy zastrašování a hrozeb⁴.

2. *trestný čin znásilnění* (§ 185 trestního zákoníku), *trestný čin týrání svěřené osoby* (§ 198 trestního zákoníku), *trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí* (§ 199 trestního zákoníku)

Přijetím novely ZOTČ (publikované jako zákon č. 220/2021 Sb.) došlo s účinností k 1. 7. 2021 k explicitnímu zařazení obětí trestného činu znásilnění, týrání svěřené osoby a týrání osoby žijící ve společném obydlí mezi zvlášť zranitelné oběti podle § 2 odst. 4 písm. c) ZOTČ. Tyto oběti nově mají bez nutnosti posouzení, zda je u nich zvýšení riziko vzniku druhotné újmy, mj. nárok na zmocněnce bezplatně (§ 51a odst. 2 tr. řádu) a rovněž na poskytnutí odborné pomoci

⁴ Pro další informace viz oficiální stránky Policie ČR – Národní kontaktní bod pro terorismus; <https://www.policie.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

bezplatně (§ 5 odst. 1 ZOTČ). Nicméně tyto oběti byly za zvlášť zranitelné považovány téměř výlučně i dnes, a to podle § 2 odst. 4 písm. d) ZOTČ. Přijetí předmětné změny tedy nepřináší zásadní odchylku od stávající praxe, ale přináší určité zjednodušení pro práci policie, když již nebude nutné individuálně posuzovat, zda tyto oběti splňují zákonné požadavky – jejich postavení se bude odvíjet od kvalifikace trestného činu.

I když k posouzení statusu zvlášť zranitelné oběti již stačí určit, zda se jedná o některý z uvedených trestných činů, může být právě kvalifikace tím největším problémem. Pokud se jedná o posouzení statusu oběti/ZZO, zde tedy víc než jindy platí – v pochybnostech ve prospěch – jinak řečeno *každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, je třeba považovat za oběť, nevyjde-li najevo opak nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti podle tohoto zákona. Existují-li pochybnosti o tom, zda je oběť zvlášť zranitelnou, je třeba ji za zvlášť zranitelnou považovat* (§ 3 odst. 1 ZOTČ).

3. **obchodování s lidmi** (§ 168 trestního zákoníku)

Skutková podstata tohoto trestného činu zahrnuje široké spektrum jednání – od náborových aktivit (najmutí, zlákáni aj.), přes přepravu (dopravení) a převzetí až po následné vykořisťování (ukrytí, vydání k zneužití aj.). **!POZOR! nezaměňovat s převaděčstvím** – neskončí-li „převaděčský vztah“ ilegálním převedením osoby přes hranice, může přerůst v obchod s lidmi.

V případě, že čin kvalifikujete jako obchodování s lidmi, pak je situace, jde-li o status oběti, poměrně jasná – vždy se jedná o zvlášť zranitelnou oběť. Nejtěžší je však samotný skutek správně kvalifikovat! Z pohledu policisty se může v prvotní fázi čin jevit jako nějaká forma ublížení na zdraví, týrání či sexuálního deliktu, v případě pracovního vykořisťování např. forma podvodu, případně **nemusí být na první pohled ani jasné, že k nějaké trestné činnosti dochází**. Při odhalování této trestné činnosti (rovněž při správné kvalifikaci skutku), bohužel, často nejsou nápomocné ani samotné oběti (zejména vzhledem k jejich psychickému stavu).

Obchodování s lidmi může mít různé podoby⁵:

- ✚ **sexuální vykořisťování** – zahrnuje i výrobu pornografie a nucenou prostituci
- ✚ **pracovní vykořisťování**⁶ – zahrnuje otroctví, nevolnictví, nucenou práci a služby, nucené žebrání aj.

Identifikátory nucené práce (co může poukazovat na nucenou práci):

- zneužití zranitelnosti – situace, kdy osoba nemá jinou možnost než podvolit se vůli pachatele
- podvod – osoba je např. vylákána do zahraničí se slibem lukrativní práce

---

⁵ Tato část vychází z metodického materiálu vytvořeného Ministerstvem vnitra (Obchodování s lidmi, příručka pro pomoc obětem), která je dostupná online: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-pomoc-obetem.aspx>; příručka obsahuje popis a specifika jednotlivých forem vykořisťování, kazuistiky, postup policie, kontakty na důležité organizace aj.

⁶ Více informací viz Společné stanovisko odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR vytvořené ve spolupráci s JUDr. Janou Zezulovou, Ph.D., národní korespondentkou pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání a pro ochranu práv obětí trestných činů Nejvyššího státního zastupitelství, a Národní centrálou proti organizovanému zločinu Policie ČR; dostupné online: www.mvcr.cz/osl.

- omezení svobody pohybu, izolace, zadržování dokladů totožnost
- fyzické a sexuální násilí, zastrasování a hrozby
- zadržování mzdy
- dlužní vázanost – osoby mohou mít vůči pachateli dluhy či jiné závazky (vzniklé podvodem, či dokonce nemají žádný právní základ), které „splácí“ svou prací
- špatné pracovní a životní podmínky, nepřiměřené přesčasy
- neznalost jazyků
- žádné nebo omezené zdravotní pojištění a příspěvky na sociální zabezpečení
  - ✚ **odběr orgánů, tkání a buněk**
  - ✚ **služba v ozbrojených silách**
  - ✚ **jiné formy** – nucené sňatky, využívání osob k trestné činnosti (např. ke krádežím) aj.

V České republice se nejčastěji objevuje obchodování s lidmi ve formě pracovního a sexuálního vykořisťování; často jsou oběti převáženy ze zahraničí (není však pravidlem, že vykořisťování jsou pouze cizinci!).

POZN.: specifika obětí TČ obchodování s lidmi (zejména v oblasti sexuálního vykořisťování) jsou v mnohém stejná/podobná jako u obětí sexuálně motivované trestní činnosti.

Princip „non-punishment“ – oběti obchodování s lidmi mohou mít strach, že ony samy budou potrestány, když promluví, jelikož byly donuceny k protiprávní činnosti (činnosti, o které si myslí, že je protiprávní – mohl jim to namluvit pachatel). Zde platí princip „nezahájení trestní stíhání, neukládání trestů obětem obchodování s lidmi“; relevantní jsou ustanovení trestního zákoníku – § 28 krajní nouze, § 46 – 48 upuštění od potrestání a § 58 mimořádné snížení trestu odnětí svobody⁷.

!!! POZOR !!! Podle pokynu policejního prezidenta č. 201 ze dne 27. července 2017 o činnosti na úseku obchodování s lidmi (ve znění PPP č. 37/2021), mají všechny policejní útvary povinnost informovat o podezření na obchodování s lidmi tzv. specialisty NCOZ a odborů obecné kriminality krajských ředitelství policie, kteří jsou odborně proškoleni pro práci s oběťmi obchodování s lidmi.

POZN.: Pravděpodobným obětem obchodování s lidmi je určen např. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. Pomocí obětem tohoto trestného činu se zabývají také neziskové organizace (např. La Strada, Diakonie Českobratrské církve evangelické, Arcidiecézní Charita Praha – projekt Magdala a další).

Moje poznámky:

⁷ Obchodování s lidmi, příručka pro pomoc obětem, Ministerstvo vnitra 2018, str. 35-36.

D: OBĚTI URČENÝCH KATEGORIÍ TRESTNÝCH ČINŮ – § 2 odst. 4 písm. d) ZOTČ

Jde o nejširší a nejrozšířenější kategorii ZZO, která je zároveň nejproměnlivější, a proto je v průběhu trestního řízení zapotřebí věnovat opětovnému posouzení zranitelnosti největší pozornost!!!

Aby byl oběti přiznán status ZZO podle tohoto ustanovení, musí být kumulativně (současně) splněny dvě podmínky – jde o oběť určitého druhu trestné činnosti a zároveň je u této oběti zvýšené riziko sekundární viktimizace (druhotné újmy).

1. podmínka – jde o oběť určitého druhu trestné činnosti:

- trestného činu proti lidské důstojnosti v *sexuální oblasti*;
- trestného činu, který zahrnoval *nátlak, násilí či pohrůžku násilím*;
- trestného činu spáchaného *pro příslušnost* k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob;
- trestného činu spáchaného *ve prospěch organizované zločinecké skupiny* (ve smyslu § 107 odst. 1 tr. zákoníku).

Zdroj: www.securitymagazin.cz

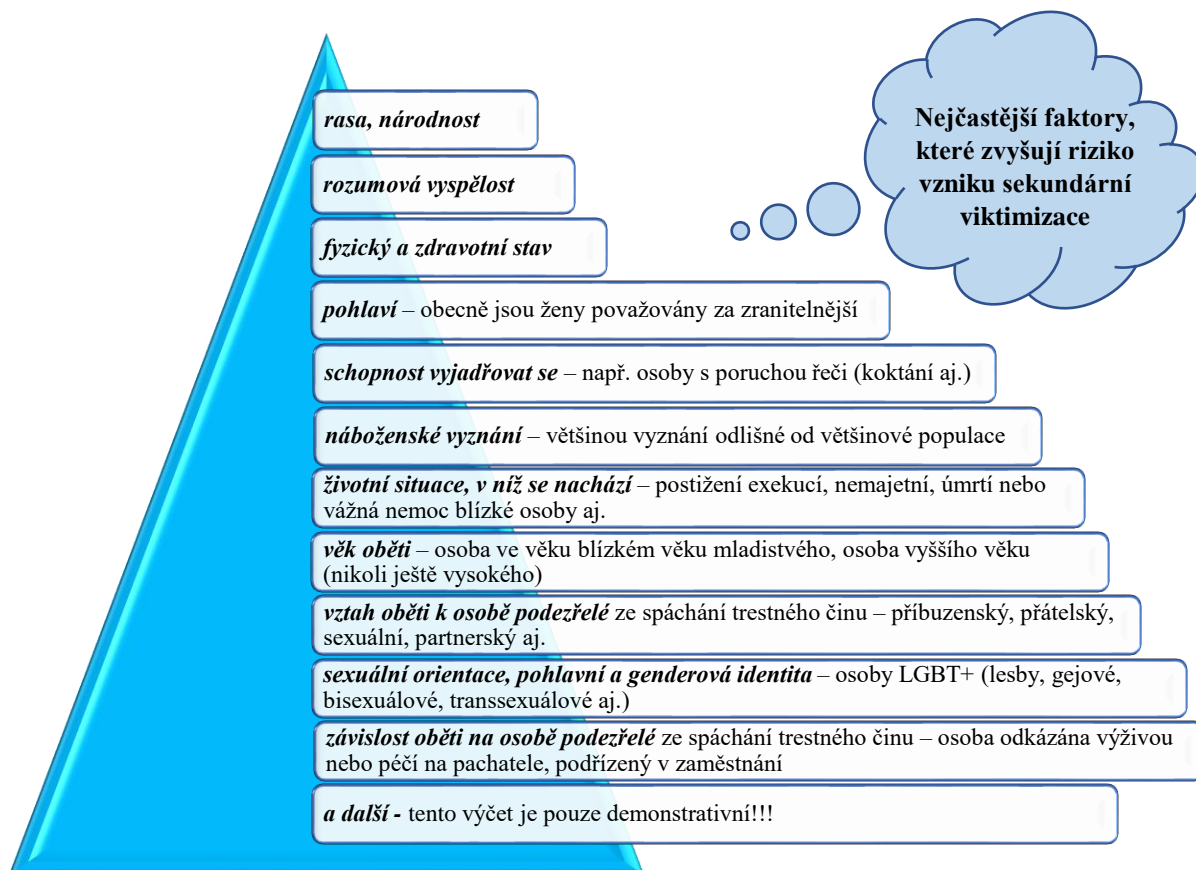
2. podmínka – u oběti je zvýšené riziko sekundární viktimizace (druhotné újmy)

Jde o újmu, která nebyla oběti způsobena přímo trestným činem, ale vznikla až následně v důsledku přístupu PČR, OČTŘ a dalších orgánů veřejné moci, poskytovatelů zdravotních služeb, subjektů zapsaných v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, znalců, tlumočnicků, obhájců a sdělovacích prostředků k oběti (§ 2 odst. 5 ZOTČ):

Zdroj: www.nasregion.cz

- ✚ opakovaně oběť poškozují např. bagatelizace způsobené újmy (rozsahu či závažnosti nebo její úplné zpochybnění), očeňování oběti (blaming the victim) např. ze strany společnosti, médií, komunity aj., obviňování či přenášení viny na oběť, narušování soukromí oběti (soukromí zejména zvláště zranitelné oběti je zapotřebí zvýšeně chránit!) aj.
- ✚ zákonem nelze zabránit druhotné viktimizaci v rámci soukromého života oběti (např. přístup ze strany rodiny, kamarádů, spolužáků aj.).

Z viktimologického pohledu jsou zpravidla nejzranitelnější ty oběti, které jsou „náchylnější“ stát se obětí (jsou slabé, pro pachatele dostupné, znamenající nižší riziko dopadení) a které byly, již dříve, silně traumatizovány trestným činem.

Člověk může být disponován stát se obětí trestného činu z několika pohledů⁸ – dle své sociální role, kdo je, jaké má osobnostní rysy, v jaké např. rizikové skupině žije (např. prostitutky), dále dle místa a sociální společnosti, kde se pohybuje, a podle toho, jaké je jeho chování v době páchání trestného činu (zda situaci svým přístupem zklidňuje nebo spíše vyhroťí).

Moje poznámky:

⁸ Boukalová, H., Gillernová, I. a kol.: Kapitoly z forenzní psychologie, Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2020, ISBN:978-80-246-4461-5, s. 142

Pro ilustraci lze uvést příklady jednoduchých **otázek, které zjišťují posttraumatickou zranitelnost** cestou sdělení oběti o sobě samé a které mohou předvídat anebo poukazovat na závažnost traumatizace oběti (pozor na riziko stylizace, předstírání, zveličování či zatajování ze strany oběti):

- + Můžete pracovat a soustředit se?
- + Stále si dáváte vinu? Zaplavují vás pořád silné pocity?
- + Vnímáte přítomnost ostatních jako podporu, anebo se v přítomnosti ostatních stále cítíte stísněně a divně?
- + Pořád máte pocit, jako byste byli omráčení?⁹

Pro pravé a skutečně traumatizované oběti bývá spíše obtížné mluvit o tom, co zažily. Z těchto důvodů se doporučuje přihlížet také k příznakům, které se hůře předstírají. Příkladem **projevů, které naopak zpochybňují posttraumatickou zranitelnost**, mohou být:

- + skokovitý, prudký start potíží;
- + údajná traumatizující situace je líčena ve velké destruktivně, kterou osoba zdůrazňuje;
- + chybějí symptomy vyhýbání (není patrná nalomená životní perspektiva);
- + žádný strach (jiná silná citová reakce – např. zlost) při konfrontaci s pachatelem;
- + chybí líčení o propadu sebevědomí, sebedůvěry anebo chybějí projevy sebediskreditace, nedochází k žádnému sebeobviňování.¹⁰

Dále je zapotřebí zvýšenou pozornost při identifikaci ZZO věnovat obětem, pokud dochází ke kombinaci více druhů trestné činnosti, které jsou první podmínkou pro identifikaci ZZO v této kategorii – např. ublížení na zdraví s nenávisným motivem (pro rasu, náboženské vyznání, pohlaví aj.).

!!! Nezapomínat ani na zvýšenou zranitelnost osob LGBTI+ (homosexuálové, transsexuálové, transgender osoby aj.), které se často stávají oběťmi trestných činů právě pro svou odlišnost od většinové populace; u těchto osob je zapotřebí předpokládat zvýšené riziko sekundární viktimizace **VŽDY**. To ovšem neznamená, že budou vždy ZZO – zvýšené riziko vzniku druhotné viktimizace je pouze jednou ze zákonných podmínek pro status ZZO podle § 2 odst. 4 písm. d) ZOTČ; tj. musí být kumulativně naplněny i zbylé podmínky (určitý druh trestné činnosti – např. trestný čin zahrnující nátlak, trestný čin proti lidské důstojnosti, trestný čin spáchaný pro příslušnost k nějaké skupině obyvatel aj.

Moje poznámky:

⁹ Durdík T., Čírtková L., Háková D. a Vitoušová P.: Zákon o obětech trestných činů. Komentář, Praha: Wolters Kluwer, 2018, ISBN: 978-80-7598-109-7 (komentář k § 2)

¹⁰ Durdík T., Čírtková L., Háková D. a Vitoušová P.: Zákon o obětech trestných činů. Komentář, Praha: Wolters Kluwer, 2018, ISBN: 978-80-7598-109-7 (komentář k § 2)

Specifika obětí sexuálně motivovaných TČ, obětí domácího násilí a obětí TČ obchodování s lidmi (zejména obětí sexuálního vykořisťování):

Dominantou těchto TČ je **zneužívání v nejrůznějších podobách! Nejčastěji pachatelé využívají strach obětí a její závislost** – pachatelé využívají zranitelnost obětí, přičemž cílem je vytvořit závislost oběti na pachateli; je-li oběť na pachateli zcela závislá, lépe se ovládá a snižuje se riziko útěku či oznámení na policii:

Zdroj: www.radiozurnal.rozhlas.cz

- ✚ **vyhrožují oběti, vydírají ji** (např. přes osoby blízké) **anebo jinak zastrašují** – časté je využití lsti;
- ✚ **drží oběť tzv. v „šachu“** – odeberou oběti doklady, vědí na ní informace, které by jí mohly např. kompromitovat či dehonestovat, způsobit trestní stíhání aj.;
- ✚ **izolují oběť** – nutí oběť setrvat na vyhrazeném místě, nedovolí jí kontaktovat rodinu/přátelé;
- ✚ **využívají závislost** oběti buď na samotném pachateli (např. poskytuje oběti finanční zajištění) nebo na návykových látkách;
- ✚ **oslabí oběť fyzicky** – nedostatkem jídla, spánkovou deprivací, těžkou fyzickou prací aj.;
- ✚ **oslabí oběť psychicky** – tzv. vymývání mozků, kdy oběť neustále ponižují a „hučí“ do ní, že za vše může ona sama, že je k ničemu, že sama nic nedokáže atd.

Výsledkem tohoto procesu je, že oběť uvěří ve svou nicotnost a zcela se podvolí vůli pachatele – pachatel je pak schopen oběť zcela ovládat!

Proto je mylné se domnívat, že měly příležitost pachateli uniknout – stav závislosti a strachu jim to nedovoluje!!!

Identifikace těchto obětí je velice komplikovaná:

- ✚ pachatel si zpravidla dává pozor, aby na obětech nebyly viditelné stopy po fyzickém násilí; to však nemusí být v případě, že tato osoba „posloužila“ jako odstrašující příklad pro ostatní;
- ✚ děti mohou být nuceny lhát o svém věku;
- ✚ oběti jsou často pohublé a vypadají „zanedbaně“, proto se snaží situaci maskovat samy nebo je k tomu nutí samotný pachatel – často výstřednějším oblečením, přehnaným make-upem, nalíčením nepřiměřeně věku;
- ✚ není neobvyklé tvrzení těchto obětí, že nepotřebují pomoc, že je vše v pořádku – **nenechte se tím „uchlácholit“**; často ani nerozumí situaci, ve které se nachází – neví, že jsou oběťmi.

Všimněte si například:

- ✚ případné jizvy z pořezání – pod tíhou stresu a zneužívání se tento typ ZZO uchýlí k sebepoškození či pokusům o sebevraždu;

- ✚ nápadné oblečení, které neodpovídá financím a společenskému statusu;
- ✚ zavazadlo, které má u sebe (např. svojí velikostí po delší době cestování), nedokáže přiblížit informace ohledně svého cestování;
- ✚ tyto oběti nemají u sebe doklady a nedokáže vysvětlit proč, nebo má jejich vysvětlení trhliny;
- ✚ v rozhovoru hůře vysvětlují, kde pobývají, nechtějí hovořit o věku, nespolupracují;
- ✚ nápadný může být počet dětí v krátkém čase;
- ✚ oběti tohoto typu TČ mají velký pocit viny, že naletěly, snaží zachovat si tvář (co by tomu řekli jejich blízcí, maskování situace, neochota ohlásit TČ);
- ✚ jsou zvýšeně nedůvěřivé ke každému ve svém okolí;
- ✚ mohou se trást, přeskakovat z jednoho tématu na druhé, mluví nesrozumitelně či nesouvisle;
- ✚ nemusí mluvit vůbec nebo naopak mohou zahlcovat detaily;
- ✚ mohou projevovat vděčnost za příjemné zacházení (nabídnutí kávy, čaje, jídla) nebo naopak mohou být rozpačité z toho, že se někdo zajímá o jejich potřeby atd.;
- ✚ specificky oběti obchodování s lidmi se často neorientují v prostředí, kde žijí (nedokážou uvést, kde je nejbližší obchod s jídlem, neznají cestu do práce/školy aj.), bydlí v objektech, kde zároveň pracují.

Vhodný postup z hlediska policejní taktiky:

- ✚ u podezření na oběť TČ obchodování s lidmi provádět výslech ve dvou policistech, aby se předešlo možným stížnostem či obviněním ze sexuálního podtextu;
- ✚ někdy bude potřeba služeb tlumočnicka – zde platí, soustřeďte se na oběť, nikoli na osobu tlumočnicka, aby vám neunikly důležité detaily;
- ✚ oběti v těchto situacích zpravidla bývají plaché, bázlivé, neudrží oční kontakt, často mohou sdělovat, že nechápou otázky – důležitá je trpělivost (uvědomte si, že tyto oběti žijí v neustálém strachu, jsou často v šoku, cítí se zahanbeně, obávají se pomsty), nalezení cesty, jak s obětí komunikovat (používat jazykový aparát blízký oběti – žádné odborné výrazy, dlouhé či složité věty aj.);
- ✚ vyplatí se pozorovat, jak se osoba chová v přítomnosti další osoby – zda je lekavá, snaží se navázat oční kontakt, zda může volně mluvit aj.;
- ✚ mluvejte s obětí zdvořile a šetrně – získejte její důvěru; zdůrazněte, že je na bezpečném místě;
- ✚ pokud máte pocit, že vám dotyčný nerozumí, ptejte se (slušně – bez hanlivého/posměšného/přehnaně vstřícného aj. tónu hlasu), zda porozuměl, ale raději důležité věci opakujte vícekrát (to platí obecně u ZZO a je to méně konfrontační);
- ✚ zaměřte se na to, jak oběť mluví o osobě pachatele nebo osobě, která jí doprovází – zde může hrát roli „Stockholmský syndrom“, který se projevuje, mimo jiné, i vděčností k pachateli, že nechal oběti přežít, byť nebýt pachatele, do takové situace by se nikdy nedostaly.

E: POZŮSTALÍ JAKO ZZO

Často se zapomíná na skutečnost, že i pozůstalí můžou patřit mezi ZZO. Podle úvodní části ustanovení § 2 odst. 4 ZOTČ může být ZZO oběť, která splňuje požadavky odstavce 2 (samotná oběť trestného činu) nebo odstavce 3 (pozůstalí po oběti).

Na co si dát pozor – pozůstalý může být klasifikován jako ZZO pouze podle písm. a) nebo b)!!!

Zdroj: www.ct24.ceskatelevize.cz

Naopak podmínky pro status ZZO podle písm. c) a d) dopadají na tzv. přímé (primární) oběti trestných činů.

Jelikož pozůstalý nebyl obětí trestného činu, ale stal se obětí v důsledku toho, že mu byla způsobena újma smrtí samotné oběti, nikdy nemůže naplnit požadavek písmene c) a d) – zde je vazba oběti a konkrétního trestného činu, který byl na ní spáchán.

Pokud jde o písmena a) a b), vazba na konkrétní trestní činnost zde není. Zvláštní zranitelnost se odvíjí pouze od objektivních a subjektivních poměrů oběti – věk, zdravotní postižení, plné a účelné uplatnění ve společnosti aj.; proto tyto požadavky může naplnit i pozůstalý po oběti.

Závěrem:

Pokud chceme odlišit *oběť* a *zvlášť zranitelnou oběť*,
a zároveň máme pochybnosti, je zapotřebí vycházet ze základní zásady uvedené
v § 3 odst. 1 ZOTČ:

EXISTUJÍ-LI POCHYBNOSTI O TOM, ZDA JDE O OBĚŤ NEBO O OBĚŤ ZVLÁŠŤ ZRANITELNOU, JE TŘEBA JI VŽDY ZA ZVLÁŠŤ ZRANITELNOU POVAŽOVAT.

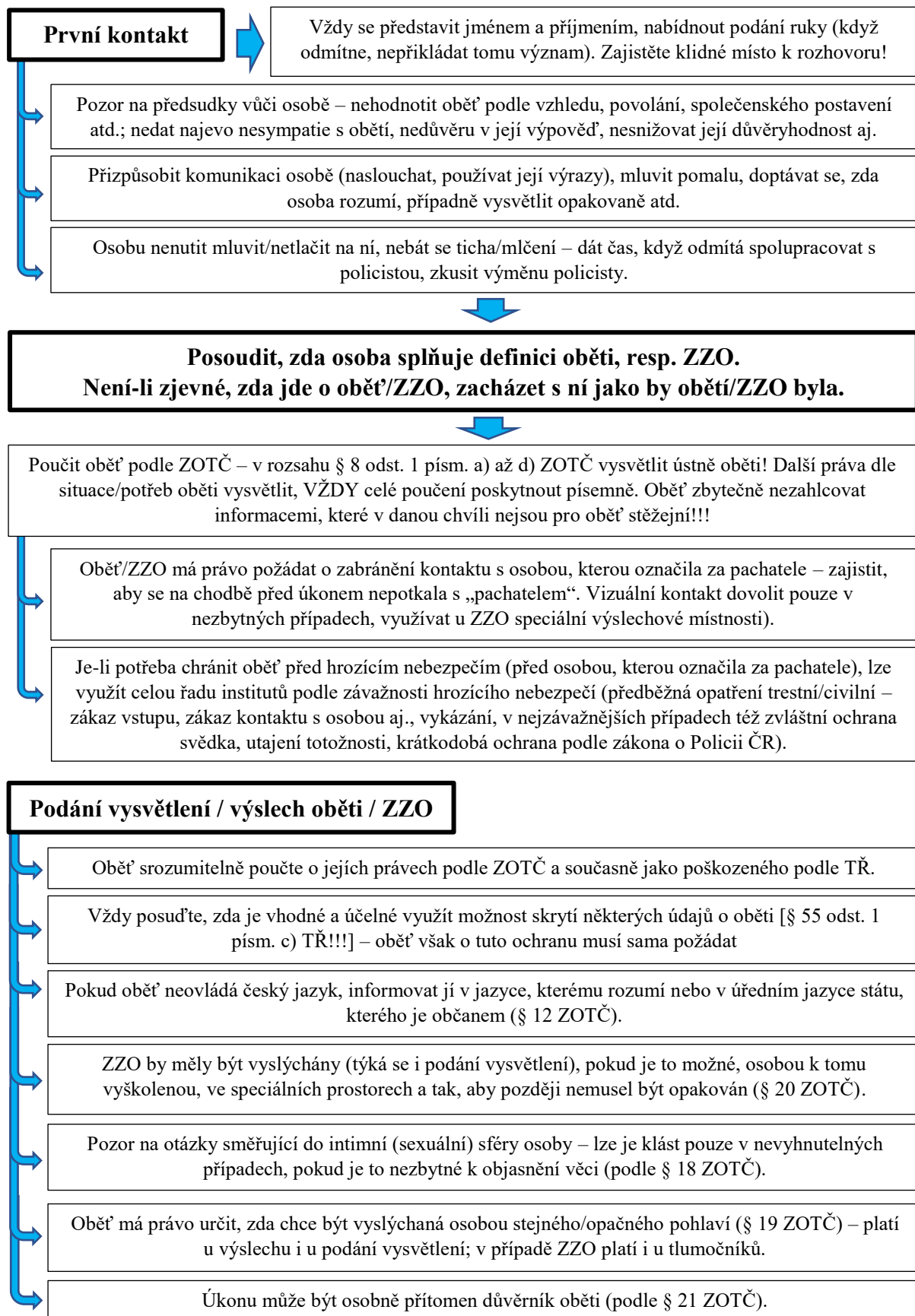
Oběť může být současně zranitelná z více důvodů (např. dítě oběť obchodování s lidmi, senior oběť sexuálního útoku aj.).

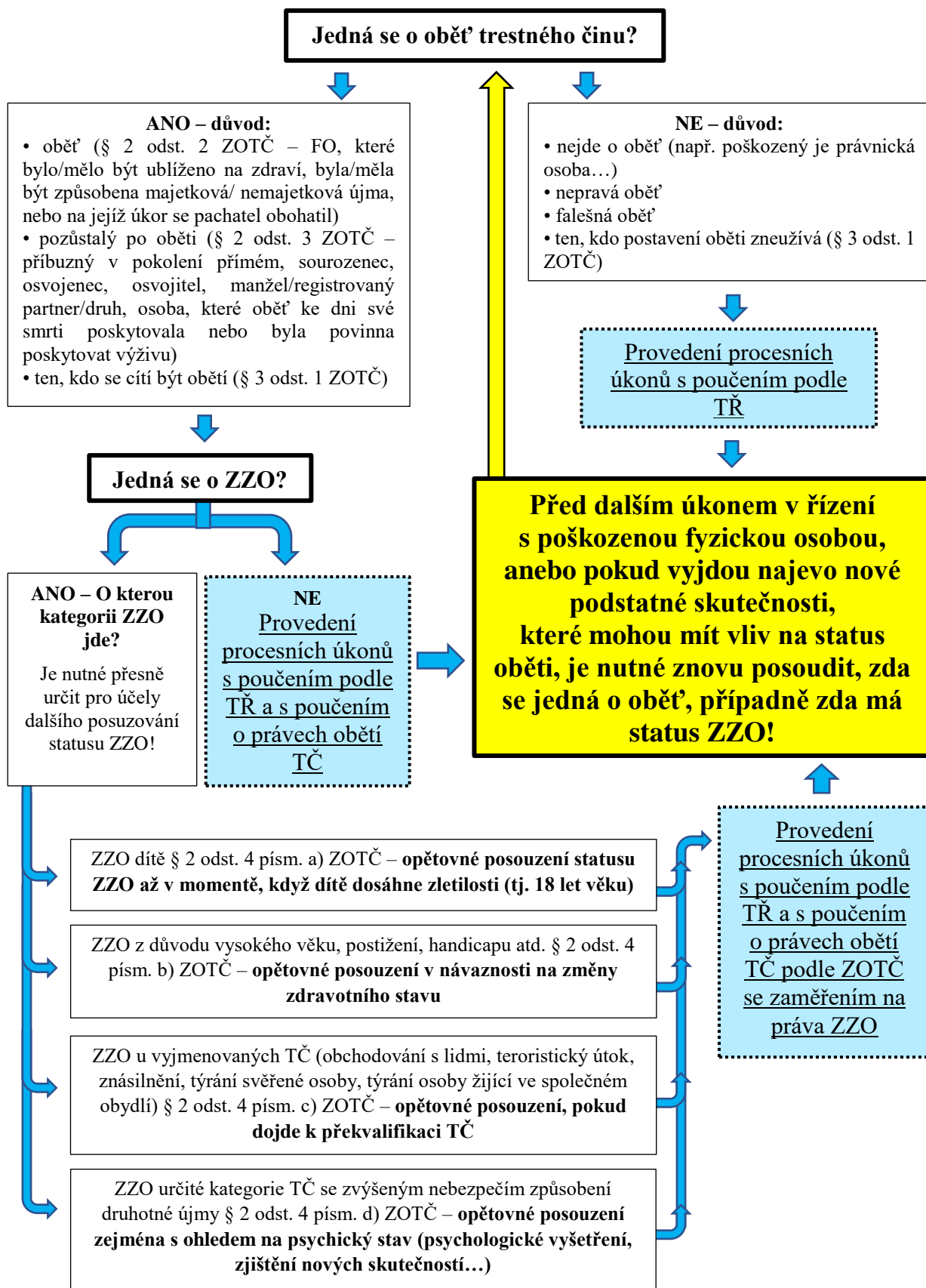
Dbejte na ochranu soukromí obětí! Zejména u zvlášť zranitelných obětí, speciálně u dětí, handicapovaných a seniorů, ústně vysvětlete, případně sami nabídněte, **možnost skrýt některé osobní údaje o oběti podle § 55 odst. 1 písm. c) trestního řádu (shledáte-li využití tohoto institutu jako účelné)*!!!!**

Pokud s Vámi nechce osoba, která se vám jeví jako možná oběť/zvlášť zranitelná oběť, spolupracovat (nechce čin oznámit, nechce vypovídat či jinak zastírá aj.), byt' se nevede žádné řízení, předejte jí alespoň kontakt na organizace působící ve vašem obvodu či v okolí jejího bydliště, která se pomocí obětí zabývá – můžete tím zachránit život.

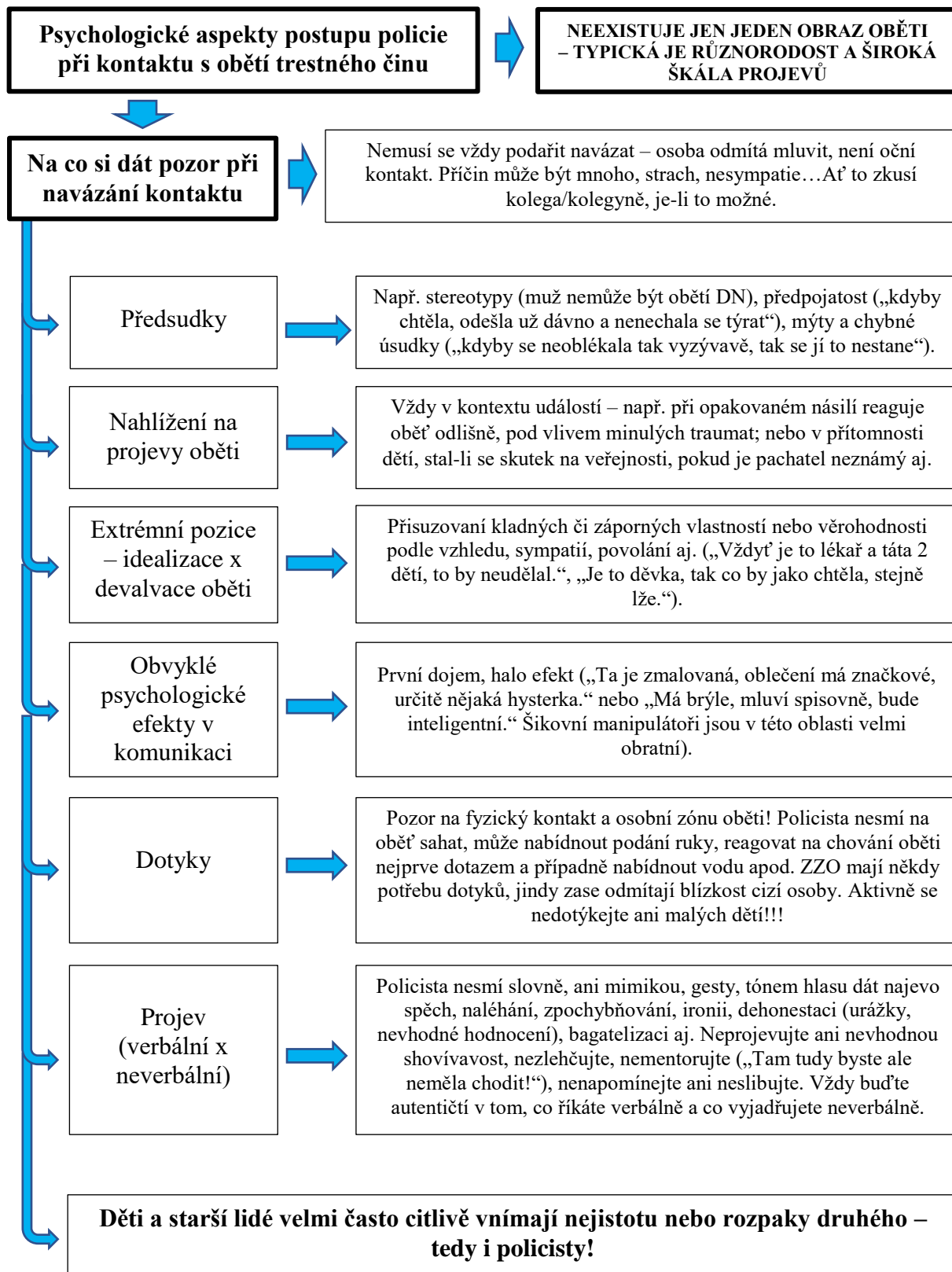
* Nebude účelné zejména, jde-li o osoby žijící ve společné domácnosti, sousedy atd. Nicméně pokud oběť opustila společnou domácnost, pracuje na místě neznámém „pachateli“, uchýlila se do azylového domu s utajenou adresou nebo z jiného důvodu „pachatel“ tyto informace o oběti nezná, je využití tohoto institutu důležité z hlediska ochrany obětí!

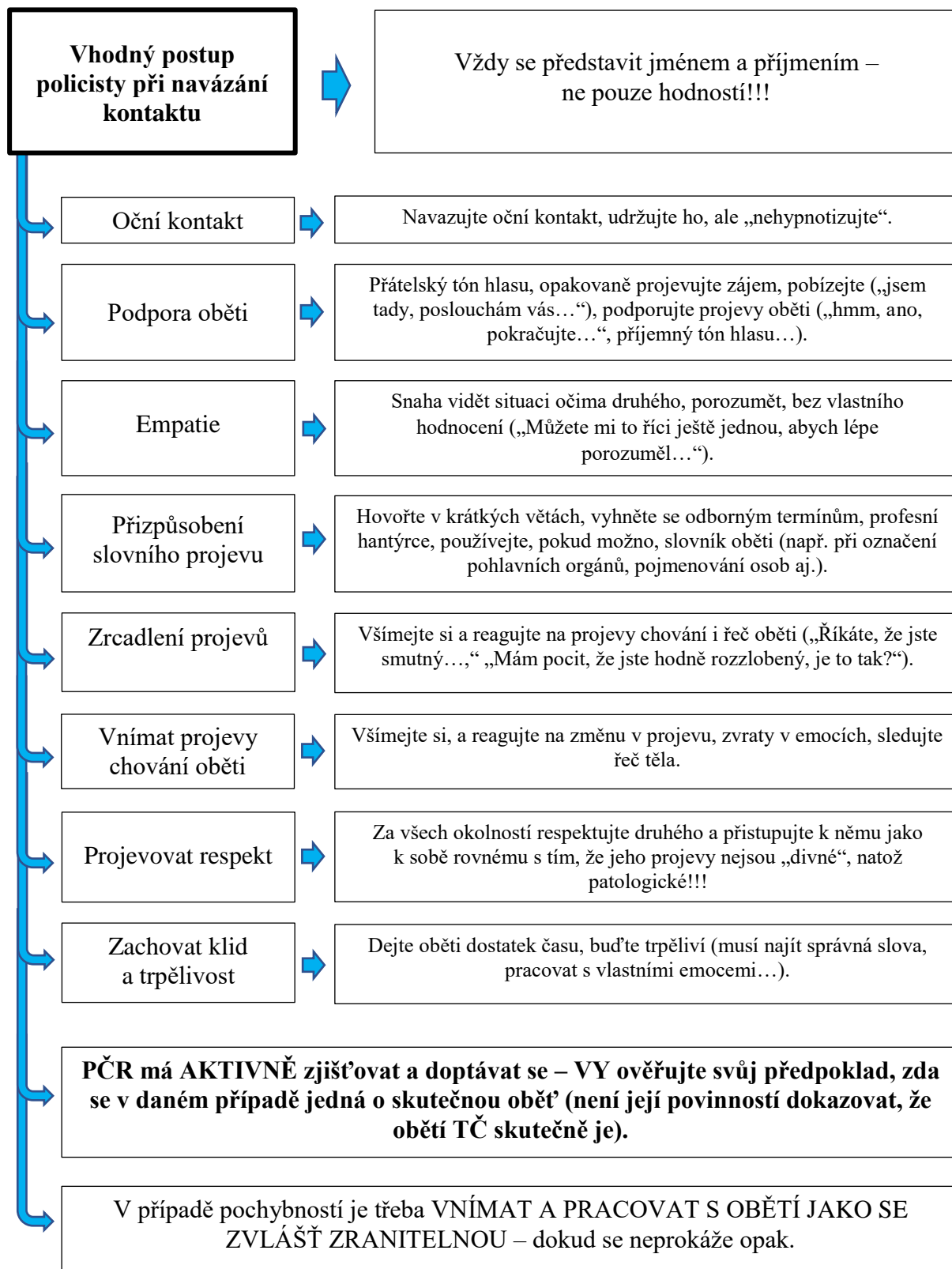
5. POSTUP PŘI IDENTIFIKACI OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ Z PRÁVNÍHO HLEDISKA (právní rozcestník)

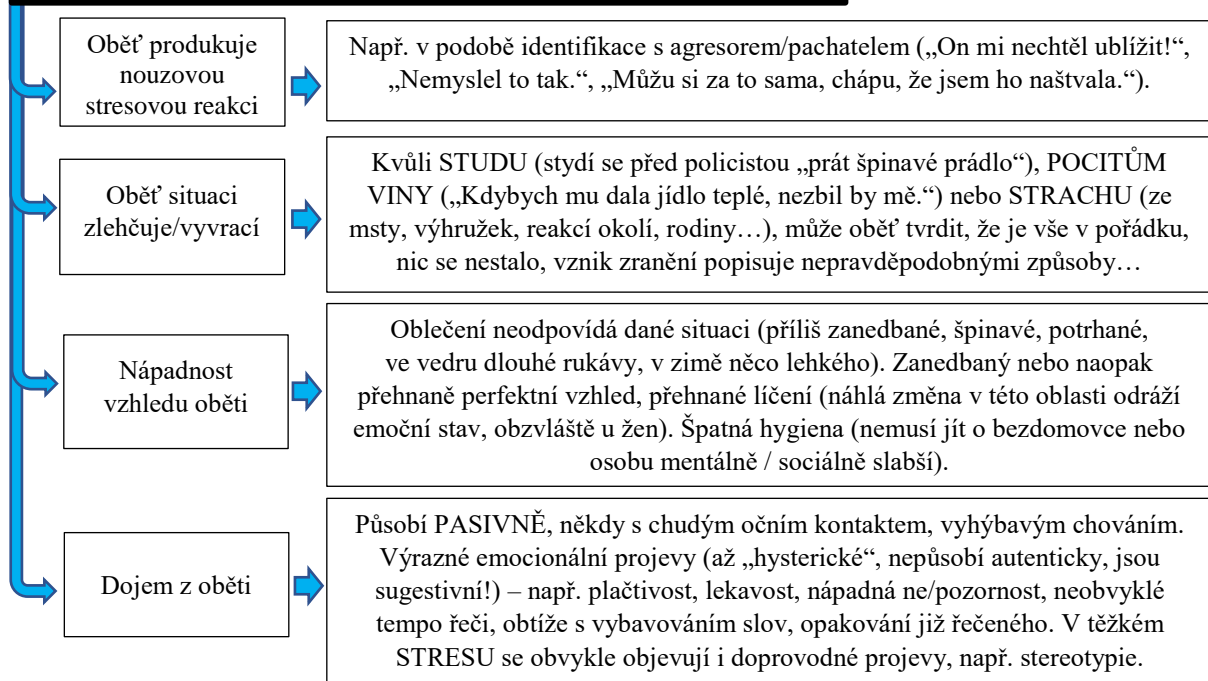
6. POSTUP PŘI IDENTIFIKACI OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ Z PSYCHOLOGICKÉHO HLEDISKA (psychologický rozcestník)

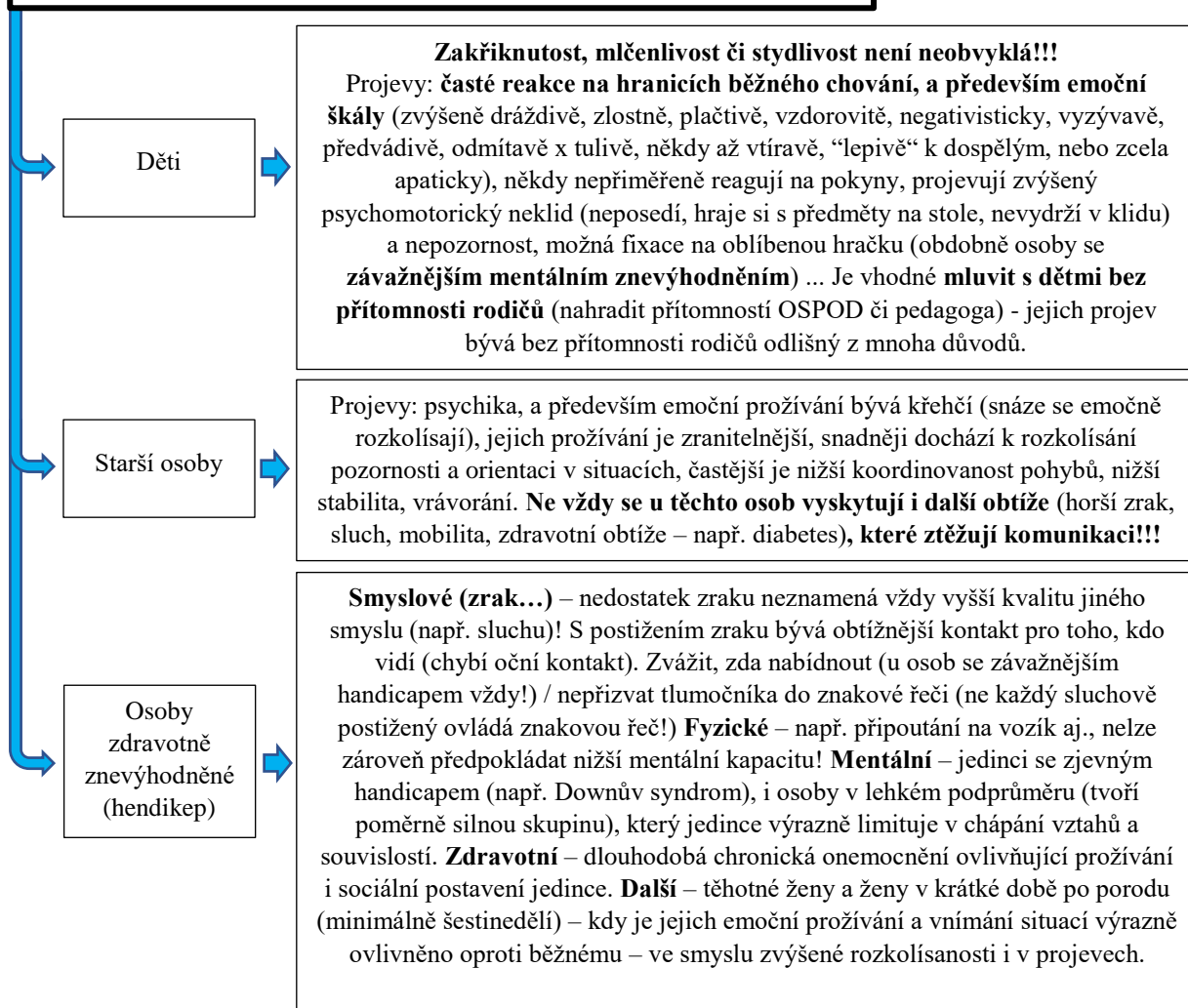

Projevy ukazující na zvýšenou zranitelnost osoby (ZZO)

Specifika některých skupin zvýšeně zranitelných obětí (ZZO)

7. PRAKTICKÁ ČÁST

V této části metodiky naleznete příklady toho, jak může být v praxi složité posouzení, zda je osoba obětí, resp. zvlášť zranitelnou obětí nebo nikoli. Přitom nesprávné posouzení může mít velice závažné důsledky. V části B. až D. jsou uvedeny vybrané příklady z judikatury – jedná se o věci, které řešil Evropský soud pro lidská práva (ESLP)¹¹. I když se tyto případy odehrály v jiných státech Evropy, závěry, které ESLP ve vztahu k těmto případům dovodil, jsou obecně závazné a použitelné i ve vztahu k České republice a běžné policejní práci.

A: „OBĚŤ“ TŘIKRÁT JINAK

V této části je pro účely praktické ukázky zjednodušeně popsán případ, který poukazuje na odlišnosti mezi obětí pravou, falešnou a nepravou s důrazem na poučovací povinnost podle tr. řádu a ZOTČ. Je jasné, že v praxi jsou případy mnohem složitější, prokazování, zejména trestných činů jako je týrání osoby ve společném obydlí, je velice náročné a často nejednoznačné. Proto není cílem této části uvést obecný návod, jak má policista v těchto případech postupovat, ale upozornit na skutečnost, že to, co se Vám na začátku může jevit jako jasné, ne vždy tak opravdu je, a na skutečnost, že není-li prokázáno něco jiného, s osobou je potřeba zacházet jako s obětí trestného činu či dokonce jako se ZZO.

Modelová situace

Tento modelový případ byl vypracován před změnou ZOTČ, který s účinností od 1. 7. 2021 zařadil oběti trestného činu znásilnění mezi zvlášť zranitelné oběti podle § 2 odst. 4 písm. c) ZOTČ, u kterých již není nutné posuzovat zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy. Nicméně tento příklad vystihuje komplikovanost posouzení zvláštní zranitelnosti, proto byl v této metodice ponechán.

Žena ve věku 19 let oznamuje znásilnění a domácí násilí ze strany partnera, se kterým žije v jeho bytě; viditelná podlitina na rameni, žena je rozrušená, pláče.

1. Jde o oběť TČ?

Při prvním kontaktu musí policista zhodnotit, zda se jedná o potenciální oběť trestného činu; co lze z prvotních informací zjistit:

- *je zde důvodné podezření ze spáchání trestného činu* – v tomto případě vše nasvědčuje tomu, že ano;
- *bylo nebo mělo být trestným činem oběti ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo se na její úkor pachatel trestným činem obohatil* – ano, trestný čin znásilnění, týrání osoby ve společném obydlí případně ublížení na zdraví (což jsou typické TČ při domácím násilí) mají oběti ublížit na zdraví ať už psychicky nebo fyzicky;

2. Jde tedy pravděpodobně o oběť trestného činu a je zároveň i zvlášť zranitelná?

- *Jde o oběť dítě [§ 2 odst. 4 písm. a) ZOTČ]* – ne

---

¹¹ Databázi vybraných rozsudků ESLP může najít na webových stránkách Ministerstvo spravedlnosti – lze zde vyhledávat podle zadaných hesel v rámci jednotlivých právních odvětví (<http://eslp.justice.cz/>).

- ✚ *Jde o oběť seniora nebo handicapovanou osobou [§ 2 odst. 4 písm. b) ZOTČ] – ne*
- ✚ *Jde o oběť trestného činu obchodování s lidmi nebo trestného činu teroristického útoku [§ 2 odst. 4 písm. c) ZOTČ] – ne*
- ✚ *Jde o oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestného činu, který zahrnoval nátlak, násilí či pohrůžku násilím, trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo oběť trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní [§ 2 odst. 4 písm. d) ZOTČ] – podle zjištěných informací **ano***

Znásilnění patří mezi trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a zároveň jde o trestný čin, který zahrnuje nátlak, násilí či pohrůžku násilím, domácí násilí (resp. týrání osoby ve společném obydlí, ublížení na zdraví, vydírání – nejčastější formy domácího násilí) jsou trestné činy, které zahrnují nátlak, násilí či pohrůžku násilím, dále je zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy odůvodněno zejména věkem ženy (věk blízký věku mladistvým), vztahem k osobě podezřelé (partner), životní situaci (sdílí s osobou, jež označila za pachatele, společné obydlí).

Na základě výše uvedeného je zapotřebí tuto ženu považovat v tuto chvíli za zvlášť zranitelnou oběť – poučit jí o právech dle ZOTČ aj. Pokud se jedná o závažné případy znásilnění, týrání atd., je namístě i ve vztahu k dospělým osobám učinit výslech (podání vysvětlení) ve speciální výslechové místnosti a pořídit z výpovědi audio-video záznam. **Zvážit využití institutu vykázání podle zákona o Policii ČR** (tj. v případě zásahu přímo na místě incidentu), **předběžného opatření podle trestního řádu** (tj. pokud již došlo k zahájení trestního stíhání, tedy nikoli ve fázi prověřování) aj.

3. Výsledky prověřování – varianty

a) PRAVÁ OBĚŤ

- ✚ lékařské zprávy potvrdily aktuální i starší zranění odpovídající možnému domácímu násilí; potvrzený pohlavní styk s typickými znaky znásilnění (poranění aj.)
- ✚ výpovědi sousedů a příbuzných potvrzují násilné sklony partnera
- ✚ výpověď oběti se zásadně neodchyluje od skutečností zjištěných prověřováním a nalezenými důkazy
- ✚ při ohledání místa činu byly nalezeny stopy po zápase

Na základě výše uvedených skutečností, lze usuzovat, že se jedná o pravou oběť trestného činu, a je na místě zahájit trestní stíhání.

b) NEPRAVÁ OBĚŤ

- ✚ lékařské zprávy potvrdily pouze lehkou podlitinu na rameni, jiná zranění odpovídající domácímu násilí nebyla prokázána; potvrzený pohlavní styk bez známek použití násilí

¹² Pozn.: viz. vysvětlení před popisem modelové situace.

- ✚ výpovědi sousedů a příbuzných potvrdily časté hádky mezi partnery, které ovšem z valné části iniciovala oběť, kdy partner v mnohých případech reagoval pouhou ignorací
- ✚ oběť ve své výpovědi následně uvedla, že považuje za násilí ze strany partnera odejmutí kreditní karty, kterou jí předtím dal na její nákupy, se slovy „když chceš utrácet, najdi si práci“, skutečnost, že jí partner odmítl dát peníze na pobyt u moře, to, že na ní křičel při hádce, kterou ona sama vyvolala, a chytnul jí pevně za rameno (odtud podlitina) poté, co se na něj ohnala pěstí, za znásilnění považuje oběť sexuální styk s partnerem, ke kterému svolila dobrovolně, nicméně partner po aktu bez slova odešel z ložnice (byl bez projevů náklonnosti), proto se cítila v danou chvíli jako prostitutka atd.
- ✚ psycholog potvrdil, že oběť vše vnímá jako velké příkoří vůči své osobě
- ✚ při ohledání místa činu nebyly nalezeny žádné stopy odůvodňující podezření ze spáchání trestného činu

Na základě výše uvedených skutečností, lze usuzovat, že se žena cítí být skutečně obětí trestného činu, ovšem shora popsaná jednání nenaplnují skutkovou podstatu žádného trestného činu. Jedná se tedy o nepravou oběť.

c) FALEŠNÁ OBĚŤ

- ✚ lékařské zprávy potvrdily podlitinu na rameni, jiná zranění odpovídající domácímu násilí nebyla prokázána; potvrzený pohlavní styk bez známek použití násilí
- ✚ výpovědi sousedů nepotvrdily násilné sklony partnera ani časté partnerské hádky, sousedé uvedli, že v daný den byl u oběti na návštěvě přítel partnera, partner doma nebyl, z bytu se ozývala hlasitá hudba, smích, oběť i přítel partnera byli spatřeni v podnapilém stavu, jak se líbali na chodbě před bytem a následně vešli do bytu, kde strávili noc
- ✚ příbuzní uvedli, že partner byl oběti nevěrný v minulosti a ona na to před týdnem přišla, proběhla hádka, načež partner opustil společné obydlí, aby dal oběti čas na rozmyšlenou; cca dvě noci nespál doma
- ✚ výpověď oběti se v průběhu prověřování měnila, po předložených důkazech oběť přiznala, že měla dobrovolný pohlavní styk s přítelem partnera, k podlitině přišla náhodou

Z výše uvedených skutečností je zřejmé, že se nejedná o oběť trestného činu, ale o osobu, která vědomě předstírala, že je obětí – jedná se tedy o falešnou oběť.

4. Závěr

Výše uvedené situace poukazují na složitost identifikace obětí v počáteční fázi – ten, kdo se jeví jako skutečná oběť, jí být nakonec nemusí. To ovšem nic nemění na věci, že označení oběti za zvlášť zranitelnou v počáteční fázi lze v modelovém případě posoudit jako zcela správný postup policistů [§ 3 odst. 1 ZOTČ „Každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, je třeba považovat za oběť, nevyjde-li najevo opak nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti podle tohoto zákona. Existují-li pochybnosti o tom, zda je oběť zvlášť zranitelnou, je třeba ji za zvlášť zranitelnou považovat. Na postavení oběti nemá vliv, pokud nebyl pachatel zjištěn nebo odsouzen.“]. Skutečnost, že následné prověřování může odhalit nové zásadní okolnosti, které na postavení oběti mají vliv, není nic neobvyklého a neznamená to, že policisté pochybili.

B: Zajímavá judikatura ESLP – DOMÁCÍ NÁSILÍ

Na následujícím příkladu, byť se jedná o poměrně starý případ, je demonstrováno, jaké důsledky může mít lhostejný či bagatelizující přístup policie k případu. I když je práce policie zejména v případech domácího násilí komplikovaná, nezapomínejte, že trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí se nestíhá se souhlasem poškozeného! Každý případ sice nedotáhnete do zdárného konce (chycení a usvědčení pachatele) či už vzhledem k nedostatku důkazů, následně neochotě svědků vypovídat aj., i tak je vždy potřebné skutek prověřit a řádně zadokumentovat – tím si splníte svou zákonnou povinnost.

Případ:

V listopadu 2002 podala manželka trestní oznámení na svého manžela pro jednání spočívající ve fyzickém napadení a bití elektrickým kabelem. O několik dní později se dostavila se svým manželem na obvodní oddělení policie a požadovala, aby bylo její trestní oznámení staženo. Policista jim poradil, aby si nechali vystavit lékařskou zprávu potvrzující, že po incidentu byla stěžovatelka v pracovní neschopnosti max. 6 dní a policista poté rozhodl, že věc bude řešena jako přešůpek a rozhodl o odložení věci. O měsíc později zavolal příbuzný manželky na pohotovostní linku obvodního oddělení policie a ohlásil skutečnost, že manžel jeho příbuzné má střelnou zbraň a vyhrožuje, že zastřelí sebe i děti. Manželka učinila obdobné oznámení o několik hodin později téže noci. Policisté odvezli stěžovatelku k jejím rodičům a vyzvali ji, aby se následujícího rána dostavila na policejní stanici, aby mohl být sepsán oficiální záznam o incidentu. Na Silvestra zastřelil manžel sebe a obě jejich společné děti.

Následovalo trestní řízení s dotčenými policisty, ve kterém byli uznáni vinnými z trestného činu maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti (v naší terminologie by se jednalo o TČ maření úkolu úřední osoby z nedbalosti).

Shrnutí:

Tento případ se odehrál v roce 2002 na Slovensku a dostal se i před ESLP, který shledal (použitá terminologie nemusí plně odpovídat české trestně právní terminologii, je však důležité pochopit obsah sdělení ESLP), že situace, která panovala v rodině manželky, *byla známa místnímu oddělení policie na základě komunikace se stěžovatelkou a jejími příbuznými při různých příležitostech (např. trestní oznámení). S ohledem na situaci manželky tak vznikla policii podle odpovídajících ustanovení zákona o policii a služebních předpisů řada konkrétních povinností. Ty zahrnovaly mimo jiné přijetí a řádné zaregistrování trestního oznámení manželky; okamžité zahájení trestního řízení proti manželovi stěžovatelky; řádné vedení záznamů tísňových volání a informování následující směny o situaci; a učinění opatření v návaznosti na obvinění, že manžel stěžovatelky má střelnou zbraň a činí s ní násilné hrozby. Policie však nezajistila splnění těchto povinností, jak bylo zjištěno vnitrostátními soudy. Naopak jeden z dotčených policistů pomáhal manželce a jejímu manželovi změnit trestní oznámení tak, aby se jednalo o méně závažný delikt, který nevyžaduje další kroky. Přímým následkem těchto opomenutí byla podle závěru soudu smrt dětí stěžovatelky.*

Tyto závěry ESLP jsou nicméně závazné i pro Českou republiku.

C: Zajímavá judikatura ESLP – NUCENÁ PRÁCE

Tento případ dává návod, jak v konkrétním případě posoudit, zda práce vykonávána v domácnosti je ještě vzájemnou pomocí nebo se již jedná o nucenou práci. Ano k nucené práci jako formě obchodování s lidmi může docházet i v rámci domácího prostředí.

Případ:

Nezletilé dívky (sestry) byly přivezeny ze státu, kde probíhal vojenský konflikt, ke svým příbuzným do Evropy. Tyto dívky žily s tetou a strýcem a jejich dětmi. Sestry byly nuceny bez nároku na odměnu či odpočinek vykonávat všechny domácí práce; jedna z dívek se rovněž musela starat o jedno z handicapovaných dětí. Dívky tvrdily, že nemohly společně s rodinou jít, žily v neuspokojivých hygienických podmínkách, byly vystaveny fyzické a psychické šikaně, a když se nechtěly podrobit režimu, který byl nastolen, jejich teta jim vyhrožovala návratem do státu, z kterého přijely.

Následovalo trestní řízení s opatrovníky sester.

Shrnutí:

Tento případ se odehrál mezi roky 1994 až 2007 (kdy padlo konečné rozhodnutí soudu) ve Francii a byl řešen ESLP, který uvedl, že **za účelem odlišení nucené práce od práce, která by mohla být považována za vzájemnou pomoc v domácnosti, je nutné posouzení povahy a množství předmětné aktivity.** Ve vztahu k projednávané věci *Soud dále uvedl, že stěžovatelka jedna ze sester byla bez svého souhlasu nucena vykonávat práci, na kterou by si za normálních okolností museli její opatrovníci najít placenou výpomoc. Stejný rozsah vykonávané práce však Soud nezjistil u druhé sestry, která navštěvovala školu. Soud tak dospěl k závěru, že pouze jedna ze sester splnila podmínku množství „nucené nebo povinné práce“.* *Současně u ní byla naplněna podmínka hrozby trestu, neboť musela pracovat s neustálým strachem z nedobrovolného návratu do státu, z kterého odešla kvůli vojenského konfliktu. Soud shledal, že tato sestra byla držena v nevolnictví (zvláště závažná forma omezení svobody), jelikož byla nucena vykonávat služby, které jsou uloženy donucením, musela žít v domě/bytě určité osoby a byla přesvědčena o neměnnosti své situace ze strachu, že by se po útěku mohla dostat do rozporu se zákonem a že by z důvodu absence odborné přípravy nenašla zaměstnání.* Další aspekt, ke kterému soud přihlédl, byla i délka trvání této situace (4 roky).

Moje poznámky:

D: Zajímavá judikatura ESLP – NUCENÉ SŇATKY

Nucené sňatky jako forma obchodování s lidmi se v České republice odhalí sporadicky, nicméně se jedná o závažnou formu trestné činnosti, které je nutné věnovat patřičnou pozornost. Zajímavým z pohledu České republiky je následující případ.

Případ:

Romská rodina z Bulharska podle svých tvrzení přijela do Itálie v návaznosti na příslib práce ve vile romského muže srbského původu. Poté byli rodiče nuceni provdat dceru za synovce majitele vily, a když odmítli, bylo proti nim užito násilí a byli donuceni vrátit se bez dcery zpět do Bulharska. Matka se zanedlouho vrátila zpět do Itálie, kde oznámila, že její dcera byla unesena (v zajetí měla být omezována na osobní svobodě, bita a znásilňována). Italská policie na základě oznámení dívku z vily zachránila. Na základě vyšetřování příslušné orgány dospěly k tomu, že k únosu nedošlo. Podle tvrzení bulharské vlády se měla romská rodina v Itálii domluvit na sňatku své dcery. Po svatbě zaplatila nová rodina dcery několik tisíc euro matce a otci, kteří se poté vrátili do Bulharska.

Italské orgány nezahájili trestní stíhání pro únos a obchodování s lidmi. Naopak bylo zahájeno trestní stíhání proti dceři a její matce pro křivou přísahu a pomluvu, a to v návaznosti na zjištění získaná vyšetřováním, která nasvědčovala tomu, že v dané věci nedošlo k únosu, ale k dohodě dvou rodin na sňatku. Trestní stíhání vůči dceři bylo nakonec zastaveno, její matka byla zproštěna obžaloby.

Shrnutí:

Byť nelze bez dalších poznatků hodnotit, zda k únosu a dalším skutkům skutečně došlo či nikoli. Ostatně i ESLP konstatoval, že v uvedeném případě nebylo prokázáno, že došlo k obchodování s lidmi. Důvodem uvedení tohoto případu je postoj ESLP k různému pojetí manželství jednotlivými národnostními menšinami či kulturami. ESPL se k průběhu vyšetřování vyjádřil následovně:

Ve vztahu k vyšetřování věci ESPL konstatoval, že příslušné italské orgány vyslechly pouze tři obyvatele vily, dceru a jejího otce. Soud zejména vyčetl, že nebyl proveden výslech nikoho dalšího z fotografie, která dokládala, že došlo ke svatbě mezi dcerou a synovcem majitele vily, a že byla předána finanční částka za tento sňatek, a dále, že nebyla vyhotovena lékařská zpráva ke stavu dcery. Soud přitom zdůraznil princip, že příslušné orgány jsou povinny vyšetřovat i zásahy do osobní integrity ze strany manžela (dcera se za synovce majitele vily skutečně provdala). S odkazem na tvrzené vylákání do Itálie a následné špatné zacházení, kterému měla být dcera vystavena, ESLP poznamenal, že takové jednání lze pokládat za obchodování s lidmi podle příslušných mezinárodních smluv. ESLP dále uvedl, že tvrzení **příslušných italských orgánů, že dané okolnosti spadaly pod rozsah romského pojetí manželství, nemůže být použito jako odůvodnění trestního nestíhání.** Soud tak dospěl k závěru, že předmětné vyšetřování nebylo efektivní a došlo tedy k porušení čl. 3 Úmluvy.

Tato judikatura je zajímavá a použitelná i v kontextu České republiky, jelikož i na našem území mají mnohé národnostní a náboženské menšiny početné zastoupení a lze očekávat, že se do budoucna bude jejich počet vlivem pronikajícího multikulturalismu / migrace zvyšovat.

8. SLOVNÍK POUŽITÝCH ODBORNÝCH TERMÍNŮ

Vysvětlení pojmů a zkratk z psychologického hlediska:

- ✚ **Aktivní naslouchání** – je způsob, při kterém nejen registrujeme, co druhý říká, ale současně jej povzbuzujeme ke sdělování informací, volnému vyjadřování myšlenek, představ, názorů a postojů neverbálními i verbálními prostředky. Aktivním nasloucháním získáváme potřebné informace a současně ověřujeme vzájemné pochopení.
- ✚ **Akutní stresová reakce** – vzniká jako reakce na výjimečně silný fyzický či psychický stres. Rozvíjí se i u osob, které v minulosti nikdy netrpěly žádnou psychickou poruchou. Průběh bývá převážně krátkodobého charakteru, obvykle odeznívá po několika hodinách nanejvýš dnech. Spouštěcím faktorem bývá silný zážitek, který bývá spojen s ohrožením postiženého nebo jeho blízkého člověka (požár, autonehoda, znásilnění) nebo změnou v sociálních vztazích (rozvod, ztráta zaměstnání). Primární zranitelnost se u každého různí, od toho se mohou odvíjet odlišné reakce na stresovou událost. Větší riziko nastává u osob oslabených dlouhodobou nemocí nebo fyzickou či psychickou námahou. V prvním stupni se člověk dostane do stavu ustrnutí, které je doprovázeno zúženým vědomím, poruchou pozornosti a mírnou dezorientací. Následuje další stupeň, kdy u této osoby nastane emoční otupění anebo v opačném případě tzv. „útěková reakce“, projevující se tachykardií, pocením a třesem. Projevy po krátké době obvykle vymizí.
- ✚ **Blaming the victim** – označení tendencí či způsobu zpochybňování postavení či role oběti. Smyslem očerňování oběti je dospět ke konstatování, že oběť si vlastně viktimizaci zasloužila. Očerňování oběti je založeno na různých postupech, které využívají chování, zevnějšek, minulost či životní styl oběti. V pochodech sekundární viktimizace může být naivní chování oběti přehodnoceno na riskantní počínání, důvěřivost může být překontextována na spolupráci s pachatelem apod. Také vyšetřování a následné projednávání případu u soudu otevírá prostor pro zvýrazňování negativních či slabých stránek oběti. Problematické epizody z jejího života jsou používány jako argumenty pro snížení její věrohodnosti (kredibility) před soudem. V pozadí stojí mýtus o ideální oběti. Oběti, které se tomuto mýtu vymykají, vzbuzují pochybnosti. Například sexuální minulost oběti znásilnění bývá mnohdy obhajobou zneužívána pro zpochybnění její věrohodnosti. Očerňování oběti může nabývat podobu poškozování dobrého jména oběti.¹²
- ✚ **Dehonestace** – urážka, pomluva, znectění.
- ✚ **Devalvace** – ponižování, snižování hodnoty člověka.
- ✚ **Empatie** – neboli vcítění je definováno jako „schopnost vstoupit do situace a emoční polohy jiného člověka a tímto způsobem jej chápat citově i kognitivně“. Definice empatie zahrnují širokou škálu emočních stavů. Jedná se o emocionální ztotožnění s viděním, slyšením i chápáním jednání jiných osob.

---

¹² Durdík T., Čírtková L., Háková D. a Vitoušová P.: Zákon o obětech trestných činů. Komentář, Praha: Wolters Kluwer, 2018, ISBN: 978-80-7598-109-7

- ✚ **Halo efekt** – je druh laické chyby v sociálním vnímání a posuzování osob, a také jedno ze sociálních zkreslení v uvažování. Vzniká v době, kdy objekt vidíme poprvé nebo po dlouhé době – dochází k převládnutí prvního nebo nejsilnějšího dojmu, takže ten pak potlačí všechny ostatní vjemy, čímž brání jejich správnému rozlišení a zhodnocení.¹³
- ✚ **Hraniční projevy chování** – nápadné projevy nestability v mezilidských vztazích (střídání nadměrné idealizace a znehodnocování), zřetelně narušené, převrácené nebo nestálé sebehodnocení nebo mínění o sobě, nestabilita emočního prožívání (výrazně reaktivní nálady, podrážděnost nebo úzkost, chronické pocity prázdnoty, zbytečně intenzivní rozhněvanost nebo ztráta kontroly nad hněvem, časté projevy zlosti, neustálý hněv, opakované rvačky, vztahovačnost, až po suicidiální (sebevražedné) tendence, pokusy, hrozby nebo sebepoškozující jednání), špatná kontrola impulzů (např. utrácení, sexualita, abúzus látek, bezohledné řízení vozidla, záchvaty vlčího hladu atd.).
- ✚ **Kognitivní funkce** – (někdy **poznávací funkce**) jsou jednou z hlavních oblastí lidské psychiky, jejich centra jsou uložena v různých částech mozku. Prostřednictvím kognitivních funkcí člověk vnímá svět kolem sebe, jedná, reaguje, zvládá různé úkoly. Myšlenkové procesy dávají člověku možnost učení, zapamatování, přizpůsobování se neustále se měnícím podmínkám okolního prostředí. Kognitivní funkce rovněž zahrnují kromě paměti i koncentraci, pozornost, řečové funkce, rychlost myšlení, schopnost pochopení informací. K funkcím exekutivním patří schopnost posuzování a řešení problémů, plánování, organizování.
- ✚ **Projevy**
  - **verbální** – znamená komunikaci prostřednictvím jazyka a řeči. Verbální komunikace charakterizuje člověka vůči jiným společensky žijícím živočichům. Užívá artikulovanou řeč, tvořenou hláskami, slovy a věťmi. Je vázána na určitý jazyk, jehož slova jsou symboly s více méně stálým a určitým významem, který není zcela závislý na souvislosti a situaci, proto může vyjadřovat i témata a obsahy nepřítomné, například minulé, vzdálené nebo budoucí.
  - **neverbální** – souhrn mimoslovních sdělení, která jsou vědomě nebo nevědomě předávána člověkem k jiné osobě nebo lidem. Probíhá při komunikační výměně, též může probíhat i při sociální interakci. Volně opsáno jde o komunikaci beze slov; patří sem například mimika, gesta, postoj těla aj. Produkovávané neverbální signály jsou mnohovýznamové a mohou se lišit jak na úrovni kulturní, tak na úrovni individuální.
- ✚ **PTSP** – **Posttraumatická stresová porucha (PTSP** či **PTSD**, z angl. *Posttraumatic Stress Disorder*), někdy též **posttraumatický stresový syndrom (PTSS)**, jinak také nazývána jako **reakce na závažný stres**, vzniká jako reakce na traumatickou událost. Osoba opakovaně prožívá událost v myšlenkách, snech a fantaziích a vyhýbá se místům a situacím, ve kterých k události došlo. Bývá popisována jako *duševní porucha, která vzniká po náhlých událostech ohrožujících život či osobní integritu*. Otřesnou událost může zažít přímo osoba samotná nebo její blízký (příbuzní či přátelé), eventuálně může být přítomna pouze jako svědek. V současné době nahlížíme na PTSD zjednodušeně řečeno jako na *stav, kdy selže začlenění traumatického zážitku mezi ostatní každodenní zkušenosti*. Porucha se často projevuje poruchami spánku, soustředění včetně výpadků

¹³ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: [s.n.], 2001. [ISBN 80-7178-535-0](#).

paměti nebo úlekovými reakcemi. Současně s PTSD se mohou vyskytovat i další psychické těžké stavy a projevy. Rozlišuje se akutní reakce na stres (příznaky trvají méně než 3 měsíce) a chronická PTSD (příznaky trvají déle než 3 měsíce). Ke vzniku posttraumatické stresové poruchy může dojít následkem situací ohrožujících postiženého nebo jeho blízké (např. válka, povodně, požár, těžký úraz, autonehoda, týrání, znásilnění, únos, život ohrožující choroba) nebo v důsledku změn v mezilidských vztazích a sociálních rolích (ztráta zaměstnání, nevěra partnera, rozvod, exekuce).

- ✚ **Situačně podmíněné chování** – souhrn či komplex vnějších projevů, činností, jednání a reakcí organismu na vnější podněty, včetně projevů slovních, čili jakákoli akce, aktivita nebo proces, který může být pozorován jako reakce nebo naučené jednání v konkrétní situaci.
- ✚ **Stereotypie** – uniformní, mechanické a automatizované opakování neměnných pohybů, resp. mimických nebo slovních projevů
- ✚ **Stockholmský syndrom** – specifická pozitivní emoční i afektivní vazba a závislost oběti (např. rukojmí) na pachatel (např. únosci) vyskytující se též ve vztazích některých vězňů a jejich vyšetřovatelů. Často se Stockholmskému syndromu nesprávně říká *Helsinský syndrom*. Opakem je Linský syndrom, který se projevuje vytvořením vazby pachatele na osobu oběti.
- ✚ **Trauma** – psychické (nebo též duševní) trauma je psychické zranění, duševní stav člověka, ke kterému dochází v důsledku traumatické (traumatizující) události, jakou může být těžký úraz, úmrtí v rodině, znásilnění, šikana apod.
- ✚ **Viktimizace:**
  - **primární** – rozumí se újma způsobená bezprostředně coby důsledek spáchané trestné činnosti. Rozlišujeme tři druhy újmy, která je projevem primární viktimizace, jedná se o:
    - újmu fyzickou – především zranění až usmrcení oběti,
    - újmu finanční – ztráta na majetku či financích, především poškození či úplná ztráta,
    - újmu emocionální – emocionální a psychické dopady trestné činnosti na osobu oběti, s jejímiž osobnostními vlastnostmi úzce souvisí, především pocity úzkosti, nespavost, fobie a další.
  - **sekundární** – rozumí se proces, který nastává po spáchání trestné činnosti a dochází k němu v souvislosti s vyšetřováním, řízením před soudem a reakcemi okolí oběti na předešlé děje. Sekundární viktimizace může mít pro oběť vážnější důsledky než viktimizace primární. Jejími typickými projevy jsou:
    - pocit nespravedlnosti,
    - pocit nedůstojnosti,
    - pocit izolace.
  - **terciální** – dlouhodobé dopady újmy, která dříve postihla oběť. V důsledku toho může v rámci terciální viktimizace docházet ke změně stylu života oběti, jejímu stěhování a dalším psychickým procesům, kdy se oběť snaží vyrovnat s prožitými traumaty.

- ✚ **Zranitelnost (vulnerabilita)** – náchylnost být duševně nebo fyzicky zraněn; omezení jedince nebo jeho snížená schopnost zvládat požadavky prostředí.

Vysvětlení pojmů a zkratk z právního hlediska:

- ✚ **ESLP** – Evropský soud pro lidská práva se ve své činnosti zabývá stížnostmi na porušení občanských a politických práv zaručených Evropskou úmluvou o lidských právech.
- ✚ **Sekundární viktimizace (druhotná újma)** – § 2 odst. 5 ZOTČ újma, která nebyla oběti způsobena trestným činem, ale vznikla v důsledku přístupu Policie České republiky, orgánů činných v trestním řízení a dalších orgánů veřejné moci, poskytovatelů zdravotních služeb, subjektů zapsaných v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, znalců, tlumočnicků, obhájců a sdělovacích prostředků k ní.
- ✚ **Směrnice** – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV [<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=CS>].
- ✚ **TČ** – trestný čin uvedený ve zvláštní části trestního zákoníku.
- ✚ **Tr. zákoník** – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- ✚ **TŘ/tr. řád** – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- ✚ **Úmluva** – Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod patří mezi jednu z mezinárodních smluv v oblasti ochrany lidských práv, kterou je Česká republika vázána (dostupná na https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf).
- ✚ **ZOTČ** – zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů.
- ✚ **ZZO** – zvlášť zranitelná oběť podle zákona o obětech trestných činů (§ 2 odst. 4 ZOTČ).

9. POUŽITÉ ZDROJE

Zdroje obrázků:

<https://www.securitymagazin.cz/security/ctrnactilety-muslim-ve-svedsku-znasilnil-spoluzacku-ve-skole-smi-zustat-protoze-sam-je-obet-1404055327.html>
[staženo 7. 12. 2020]

<https://nasregion.cz/sikana-jako-chyba-vychovy-poznejte-typy-detskych-agresoru-koho-si-vybiraji-za-obet-61334/> [staženo 7. 12. 2020]

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1583324-svet-po-11-zari-valka-v-iraku-prinesla-fenomen-islamskeho-statu> [staženo 7. 12. 2020]

<http://bezpecnystredoceskykraj.cz/prevence-kriminality/seniori-jako-obeti-trestne-cinnosti/>
[staženo 7. 12. 2020]

<https://www.mesto-most.cz/pomuzeme-vam-umime-to-vzkazuji-mostecti-policiste-a-straznici-obetem-domaciho-nasili/d-33152> [staženo 7. 12. 2020]

<https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1016658-pozustali-prichazeji-o-penize-nehlasi-se-o-zivotni-pojistky> [staženo 7. 12. 2020]

<https://radiozurnal.rozhlas.cz/nenechej-ze-zotrocit-kampan-varuje-pred-obchodniky-s-lidmi-8105004> [staženo 7. 12. 2020]

<https://pixabay.com/photos/guy-man-people-dark-shadow-hands-2617866/>
[staženo 22. 1. 2020]

https://www.freepik.com/free-photo/young-woman-cover-her-face-with-digital-tablet-isolated-whit_1139474.htm#page=1&query=hide%20face%20tablet&position=16
[staženo 2. 2. 2020]

Internetové zdroje:

<https://www.braintools.cz/toolbox/komunikace-pri-reseni-konfliktu/aktivni-naslouchani.htm>

<https://slovník-cizích-slov.abz.cz/>

www.psychoweb.cz

https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

Obchodování s lidmi, příručka pro pomoc obětem, Ministerstvo vnitra 2018; dostupná online

<https://www.mvcr.cz/soubor/osl-pomoc-obetem.aspx>

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

<http://eslp.justice.cz/>

Použitá literatura:

Boukalová, H., Gillernová, I. a kol.: Kapitoly z forenzní psychologie, Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2020, ISBN:978-80-246-4461-5

Čírtková, L.: Domácí násilí. Nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, s.r.o., 2020 ISBN 978-80-7380-806-8

Čírtková, L.: Forenzní psychologie, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, ISBN: 978-80-7380-213-4

Čírtková, L.: Policejní psychologie, Praha: Portál, 2004, ISBN: 80-7178-931-3

Durdík, T., Čírtková L., Háková D. a Vitoušová P.: Zákon o obětech trestných činů. Komentář, Praha: Wolters Kluwer, 2018, ISBN: 978-80-7598-109-7 [právní stav v ASPI k: 01. 07. 2018]

Jandourek, J.: Sociologický slovník. Praha: [s.n.], 2001. ISBN 80-7178-535-0

Říčan P., Krejčířová D. a kol.: Dětská klinická psychologie, Grada Publishing, 1997, 3. přepracované a doplněné vydání, ISBN: 80-7169-512-2

Vodáčková, D. a kol.: Krizová intervence, Praha: Portál 2007, ISBN: 9788073673420